

ISSN

0463-6309

sietais

LIETUVIŲ MOTERŲ ŽURNALAS

1980

3 18

gegužė
birželis

TURINYS

S. Vilkauja	Lietuvė Motina	4
Z. Tenisonaitė	Eilėraščiai	7
P. Gaučys	Jėgos, valdančios pasaulį	8
B. Vaivorytė	Karkvabaliai	12
A. Karkienė	Kanados moterys rašytojos ir jų charakteriai	14
A. Saudargienė	Skarelė	17
• Knygos	Pr. Naujokaitis — Viltrakių vaikai	19
	B. M. — Moteris istorijos eigoje	21
	B. Vytienė — Marijos garbinimas Lietuvoje	23
• Moterys pasaulyje		24
• Sveikata	A. Vaisiūnienė — Rūgštaus pieno	
	reikšmė mityboje	25
• Madų ir grožio pasaulis	Veda I. Kairienė	26
• Šeiminių kampelis	Veda L. Murauskienė	28

ILIUSTRACIJOS

G. Valiūnienė	Kompozicija	7
G. Valiūnienė	Kompozicija — 2	8
G. Valiūnienė	Kompozicija — 1	9
G. Valiūnienė	Kompozicija — 14	10
G. Valiūnienė	Lėkštė —	11
S. Valiuvienė	Iliustracijos	13
D. Steponavičiūtė	Kasdienybės Poezija	15
G. Valiūnienė	Vaza	17
E. Kučaitė	Ganykloje	18
Petrov	Guvernantė	22
16 a.	Madona	23

“MOTERIS” LIETUVIŲ MOTERŲ ŽURNALAS 1980 m. Nr. 3 (135)

NORA KULPAVIČIENĖ — redaktorė

S. GIRDAUSKIENĖ — lituanistė, **Z. DIDŽBALIENĖ** — korektorė

I. KAIRIENĖ — skyriaus vedėja, **L. MURAUSKIENĖ** — skyriaus vedėja

BRONĖ PABEDINSKIENĖ — administratorė

LEIDŽIA KANADOS LIETUVIŲ KATALIKŲ MOTERŲ DRAUGIJA

Redakcijos ir administracijos adresas: 1011 College St., Toronto, Ont. M6H 1A8, Canada

Spaudė “Tėviškos Žiburių” spaustuvė, 2185 Stavebank Rd., Mississauga, Ont. L5C 1T3.

Prenumerata metams \$8.00, garbės prenumerata — \$12.00.

Viršelis — lietuviškas audinys.

Jeį nėra kitaip susitarta, gautąją medžiagą, kaip straipsnius, nuotraukas ir kt. redakcija negrąžina ir taiso bei tvarko savo nuožiūra.

“MOTERIS” Lithuanian Women’s Magazine. 1980. No. 3 (135)

Printed by “Lights of Homeland” in Mississauga, Ont.

moteris

1980

3 (135)

PAVASARIS

J. VAIČEKAUSKAS

LIETUVĖ

MOTINA

S. VILKAUJA

Gegužės mėnesį švenčiame Motinos dieną. Tai gražiausias metų laikas, kada atbunda visa gamta, kai medžiai pasipuošia žalumu, kai pradeda žydėti visos pavasario gėlės. Ne tik tai nežinomi liaudies poetai kūrė nuostabias dainas, legendas apie motiną, bet ir žymiausi pasaulio muzikai, tapytojai ir bendrai menininkai yra paskyrę savo geriausius kūrinius amžinosios Motinos garbei. O mūsų literatūros istorijoje taip pat randame rašytojų, kurie be individualių, be tautinių motyvų, religinių išgyvenimų savo kūryboje skyrė dalį ir motinai. Be to, kai kurie iš jų ir patys, kaip dėkingi vaikai, apie jas yra parašę gražiausius atsiminimus.

* * *

Seniau, kai tik skaitydavau apie gyvenimą mūsų rašytojų, tai dažnai atkreipdavau dėmesį į tai, ką jie pasisako apie savo motinas. Vieną iš tokių galima paminėti V. Kudirką. Jo motina buvo labai silpnos sveikatos ir gana anksti mirė. Tad štai kaip V. Kudirka, mūsų himno autorius, "Tėvynės varpuose" rašo apie savo mamą: "Mano motina davė man ką apskritai motina lietuvi gali duoti savo vaikams, dargi daugiau, nes pati daugiau turėjo. Labai gražiai dainavo, labai puikiai margino margučius, labai dailiai sekė pasakas ir prie tų dailių

dalykų mane pritraukė. Jeigu aš šiandien muzikantas, pataikau šį ar tą nupiešti ir, atsiprašant, eilėdirbis tai motinos kaltė..."

Įdomu taip pat paskaityti, kaip apie savo motiną atsiliepia rašytojas J. Tumas-Vaižgantas. Mūsų literatūros istorikai tvirtina, kad "Pragiedručiuose", kur yra vaizduojama Taučiuvienė, tai iš tikrųjų esanti paties J. Tumo mama. Tad jis rašo: "Meldėsi taip karštai, kaip karštai šeimnininkavo ir namus valdė: daug, dažnai balsu verkdama, be galo nusilenkdama Apvaizdai. Vakaraus dėkodavo Jai už visa gera per dieną patirtą..."

Tačiau gražiausius atsiminimus apie savo motiną yra palikęs prof. V. Mykolaitis-Putinas. Štai jo žodžiai: "Atostogų metu aš miegodavau seklyčioje. Atsigulęs, pro praviras duris girdėdavau, kaip mama meldžiasi. Iš jos atodūsių ir šnibždėsių suprasdavau, kad tai būdavo ne kančios, ne nusiminimo, bet nusižeminimo ir susitaikymo maldos, lengvinančios širdį, keliančios dvasią. Aš žinojau, kad ir už mane ji meldžiasi. Tarsi koks mistinis fluidas iš motinos širdies pasiekdavo ir mano širdį. Aš pats, niekad nepatykęs religinės maldos ekstazės, štai patirdavau motinos maldos gaivinančią šilumą..."

Motinos paskutinės dienos ir mirtis giliai paveikė rašytoją: "Atlankiau ją, jau mirties patale begulinčią. O netrukus, tą pačią vasarą, lydėjau

į Gudelių kapus. Šitos laidotuvės tapo vienu iš sunkiausių viso mano amžiaus išgyvenimų...”

Tai vis mūsų žymiųjų rašytojų motinos. Tačiau man šiandien kyla mintis, o kokia gi yra lietuvių motina bendrai? Galbūt daugiausia kiekviena iš mūsų galėtume pasisakyti apie savo motinas, kurios irgi dirbo, vargo, augino vaikus ir rūpinosi jų rytojumi.

Kai aš prisimenu savo mamą dar nepriklausomais laikais Lietuvoje, tai ji buvo tikrai tipinga suvalkietė, kurių daug galėdavai sutikti Vilkaviškyje ir kituose senosios Sūduvos miestuose. Tačiau mano mama labai skyrėsi nuo šių dienų kai kurių amerikiečių motinų savo išvaizda, savo galvosena ir vaikų auklėjimu. Mano mamai niekad neatėjo mintis į galvą, kad reikėtų palikti vaikus ir eiti ieškoti darbo. Ji nepagalvodavo, kad, būdama namie ir augindama vaikus, gali nustoti savarankiškumo, savo asmens įvertinimo, jog tai gali ją pažeminti, kaip moterį ir kaip motiną. Ji gerai žinojo, kad tėtis turi uždirbti šeimai duoną, o ji yra namų širdis. Ir tikrai! Kai mes krisdavome ir susižeisdavome, kai mus draugai nuskriausdavo, mes visuomet bėgdavome pasiskusti tik mamai. O ji tada mus paguosdavo ir nuramindavo patardama, kad neitume į gatvę, o žaistume savo kieme.

Kaip ir kitos tų laikų moterys, mama visuomet būdavo apsigaubusi galvą skarele, kai eidavo į bažnyčią, į svečius ar į krautuves apsipirkti. O tų skarelių ji turėjo gana daug. Vienos iš jų buvo vasarinės, kitos storesnės vilnonės, skirtos žiemai. Vasarinių šilkinų skarelių turėjo daugiausia, nes tai buvo vasaros gražiausias moterų pasipuošimas. Sekmadieniais bažnyčioje, o ypač per atlaidus, kaip kokiame gėlių darželyje marguliudavo įvairiaspalvės skarelės.

Svarbiausia lietuvių motinos ypatybė buvo gilus religingumas. Mūsų motinos tai paveldėjo iš savo motinų ir tai stengėsi perduoti savo vaikams. Nenuėjimas sekmadieniais į bažnyčią, Kalėdų ar Velykų švenčių pamaldų praleidimas buvo nuodėmė. Kartais ir sunku būdavo, kai reikėdavo aprengti kelis mažus vaikus ir vestis į bažnyčią, nes mūsų šeimos anais laikais tikrai buvo gausios. Pavyzdžiui, mano tėvai buvo susilaukę net 13 vaikų, iš kurių 4 maži mirė. Tačiau mūsų mama labai kantriai viskuo rūpindavosi. Ji dažnai mums sakydavo, kad reikia gyventi krikščioniškai, o kartais pagalvoti, ką apie blogą elgesį pasakys žmonės. Ji mus mokė rytais ir vakarais melstis, prieš egzaminus gimnazijoje visuomet sukalbėti maldele, o jei vėlai atsikeldavome ir nebesuspėdavome, tai

primindavo bent persižegnoti. Prieš kiekvieną kelionę ji pati žegnodavosi ir mums liepdavo taip daryti. Visas religines šventes švėsdavo giliai rūpestingai, pasiruošdama jau iš anksto. Buvo labai svarbios Kūčios, Velykų Prisikėlimo rytas, Sekminės ir kitos šventės. Tuos papročius ji perdavė ir vaikams. Ir šiandien aš labai dažnai prisimenu, kaip mama mums pasakodavo, klodama ant Kūčių stalo šieną, kad ant tokio pat šienelio ir Kūdikelį Jėzų Marija paguldė Betlėjaus prakartėleje.

Tikrai neprisimenu, iš ko ji tai paveldėjo, bet visas mergaites leisdavo barstyti bažnyčioje procesijų metu gėles. Nors tai buvo ir sunkus darbas,

MOČIUTE

o ypač per Devintines, kai reikėdavo išskalbti bal-
tas sukneles, kojines, baltinukus, nupinti rūtų vai-
nikėlius, bet ji visuomet tai atlikdavo be jokio nu-
siskundimo. Mama prie gėlių barstymo paruošimo
įtraukdavo ir mažesnius brolius. Kai pritrūkdavo
darželio gėlių, tai ji greitai pasiūsdavo vaikus į lau-
kus, kad pievose priskintų žiedų, nes kiekviena
barstytoja turėdavo atsinešti šiek tiek ir savo gė-
lių. Procesijų metu ji su džiaugsmo ašaromis akyse
stebėdavo mus, kai mes su mažu žiupsneliu gėlių
rankose eidavome ir nusilenkdamos berdavome
prieš kunigą su Švenčiausiuoju Sakramentu.

Tais laikais Lietuvoje, kai dar augome maži,
mes neturėjome nei radijo, nei televizijos. Bet
mama mums sugalvodavo įvairių užsiėmimų ir pra-
mogų, kad būtume daugiau prie jos, o nesipeštu-
me gatvėje su kaimynų vaikais. Ji turėjo gražų
balsą (aukštą sopraną) ir mokėjo daug dainų. Tėtis,
nors ir buvo Dainavos šalies dzūkas, bet visai netu-
rėjo balso. Mes, vaikai, kartais prašydavome, kad
mums padainuotų dzūkišką dainelę, bet jis numo-
davo ranka ir nusijuokdavo, kad neapsimoka dai-
nuoti, nes mama už visus čia atidainuoja. Mama
savo mėgiamas dainas išmokė ir mus, nes visuo-
met turėdavome prisijungti prie dainavimo. O tos
dainos buvo šios: „Mažas piemenėlis“, „Ant kalno
karklai siūbavo“, „Kur banguoja Nemunėlis“ ir
daugelis kitų. Lietingais rudens ir šaltais žiemos
vakarais ji dažnai mums pasakodavo įvairias pasa-
kas, o taip pat apie savo vaikystę, praleistą Zana-
vykioje, ir apie tėčio gražiąją Dzūkiją. Ji pasa-
kodama visuomet turėdavo ką nors dirbti. Daž-
niausiai, prisimenu, megzdavo mums kojines ar
pirštines.

Mama mus išmokė pažinti paukščius, medžius
ir gėles. Pavasarį liepdavo stebėti paukščių sugri-
žimą. Ji tuoj ir klausdavo, ar jau girdėjome vytu-
rėlį, pempes, ar matėme parskridusį garnį? Jeigu
garnys, pirmą kartą pamatytas, stovėjo, tai ji mums
sakydavo, kad tais metais būsimė labai nerangūs.
O jei garnys skrido, tai būsimė labai greitai. Ji liep-
davo suskaičiuoti, kiek kartų gegutė sukukuos. O
tai reiškė, kad tiek metų mes dar gyvensime. Jeigu
gegutė sukukuodavo tik kelis kartus, tai mes be-
veik jau verkti pradėdavome. Tada ji, žinoma,
juokdavosi ir mus ramindavo, nes tai yra tik
žaidimas. Vasarą mes jai padėdavome pririnkti ra-
munėlių žiedų, nes labai sveika gerti sudžiovintų
ramunių arbata. Liepos mėnesį priskindavome liep-
žiedžių, nes šie žiedai yra vaistai nuo peršalimo
žiemą. Kartais pievose priskindavome kmynų, o
pelkėse puplaiškių.

Vasaros sekmadieniais ji mus dažnai veddavosi
į kapines. Atrodo, kad kažkokia mistinė jėga ją
jungdavo su mirusiųjų poilsio vieta. Kapuose ji

mums drausdavo rėkauti, lakstyti ir laužyti šakas.
Tad sekmadienio popiečiais prisiskindavome iš dar-
želio gėlių, pasiimdavome užkandžių ir žygiuodavo-
me tiesiai per laukus, kad būtų arčiau. Tos iškylos
mums tikrai patikdavo. Kapuose pirmiausia visi
suklaupdavome ir pasimelsdavome už mirusius
brolius, sesutes ir močiutę. Tada palaistydavome
gėles, apeidavome kapus ir užkandę vėl traukda-
vome per pievas tiesiai namo. Mergaitės prisiskin-
davome parugėse aguonėlių, rugiagėlių, o berniu-
kai prisilaužydavo buožių durpynuose, pavaikydavo
mėlynąjį žirgelį ar geltonsnapį drugelį pievose.

Daug kas tvirtina, kad gražiausias žmogaus gy-
venimo laikotarpis yra vaikystė. Man irgi taip
atrodo. Nors kartais daug ko ir pritrūkdavo, bet
tada buvo dar maži rūpestėliai, kuriuos tuoj pat
išsprėsdavo mama. Teisingai yra nežinomo poeto
parašyta: „Vaikystę vėl padovanok man, mama!“
Tad norėčiau ir aš vėl su vaikais parbėgti namo ir
pasakoti mamai, kiek buvo juoko ir džiaugsmo,
kai Vilkaucijos pakrantėse išibridę gaudėme gruzes.
Bet, deja, tų namų jau seniai nebėra . . .

Kaip ir daugelis anų laikų motinų, mama pri-
klausė Lietuvių Katalikių Moterų Draugijai. Ji bu-
vo užsiprenumeravusi ir „Moterį“. Gaila, kad aš
tuo mamoms žurnalui tada labai mažai domėjausi,
nors kartais ir pavartydavau. Jeigu būčiau žinojusi,
kad man kada nors ateityje teks jame bendradar-
biauti, tai tikrai būčiau daugiau pasiskaičiusi.

Ji yra buvusi ir viename katalikių moterų suva-
žiavime Kaune. Aš tada buvau jau studentė ir su
kitomis mergaitėmis padėjau prie pirmosios pagal-
bos. Prisimenu, kai visas būrys stovėjome Laisvės
alėjos ir Gedimino gatvių sankryžoje su vaistais ir
laukėme atžygiuojančių moterų. Daugelis iš jų
buvo pasipuošusios tautiniais drabužiais ir nešė
daug vėliau. Aš sekiau visas labai atidžiai, nes
norėjau draugėms parodyti savo mamą. Ir taip pa-
sitaiškė, kad jiėjo iš krašto. Tada mes pasiūlėme jai
šalto vandens, bet ji mums nusišypsojo ir pasakė,
kad nėra ištroškusi. Išvargusi nuo karų ir okupa-
cijų, ji sulaukė gilios senatvės, bet nesulaukė Lais-
vės ryto. Mirė 90 metų Kaune, palaidota Vilkauci-
kio kapuose. Jos karstą paskutinėje šios žemės
kelionėje nešė sūnūs ir anūkai.

* * *

Ir šiandien, kai aš mintimis grįžtu atgal į pra-
eitį, dažnai pagalvoju, kokie sunkūs gyvenimo ke-
liai tebėra dabar lietuvių motinų pavergtoje Tėvy-
nėje. Nors mano mama ilsisi gimtosios tėviškės
kapuose, bet kiek daug motinų kentėjo ištremtos
sniegu užpustytuose tyrlaukiuose ir miškuose. Vie-
nos jų sugrįžo atgal į namus, o kitos liko amžinai
palaidotos, „kaip Ostija baltoji Sibiro taigoj . . .“

VIZIJA

Aš sugrįžau, kaip kūdikis ir moteris,
ieškodama jaunystės sodo ir
nebepažinau savosios tėviškės.
Radau tik mano Žemės žemę,
pavasary paskendusią be derliaus,
tarytum gyvas judėsysis, žiemos ugnis,
raudona saulė ir miestai pastatyti iš kartono.

Nebepažįstu savo krašto,,
kai oras pilnas atgailos, ir
sunkus vakaras ant medžių kabo.
Kai paslaptingos jūros sūrios lūpos
čiulpia vandenį ir dienos džiūsta kaip
akis be ašarų. O vakaras tarp lapų,
kietoj žemėj, kasa lysves nakčiai.

Mano žemė, auganti iš ugnies karščio
ir vandens vaiskumo, su gyvenimo pilku veidu,
yra man tikroji motina.
Myliu tave, krašte manasis.
Ir laikas tampa be esmės, be valandų,
tarytum amžinasis piešinys, kada
savyje gimdo žemė – gerį ir blogį.

* * *

Ar tiki dalykais, mintimis ir
jausmais? Užmig ir nieko nebelieka.
Poetai rašo tai kas jau seniai
buvo rašyta: kruvinos širdies testamentą,
ugnies žemėlapi, degančią jūrą,
taikos relikvijas, dienų nuovargį,
mintys suskaldo Dievą . . .

Mėnesienos urna šviečia pro langą
ir šypsodama pažadina amžinybę.
Mano šešelis vejasi tavo žodžius.
Tarp žodžių aš slepiu tai
ką tu nori pasakyti veidrodžiui.
Bet tu tiek daug pamiršti.
Žiema ir vasara nuskęs,
palikdama nedaug pasidalinti ir,
nieko nelaukiant, ieškoti Dievo.

* * *

Kai skaitau tavo laišką,
mano akyse atsispindi žodžiai,
kaip vandeninių dažų arabescai,
ir ant mano minčių stogo
nuplauna liūdėsio lašus.

Aš statau nematomas pilis,
kur tarp žiemos ir vasaros
auksinis lietus pakelia
žvaigždines bures ir,
bandydamas paslėpti tylą,
kas rytą grįžta į apleistą sodą.

Mano ranka dažytas saulėrodis
vejasi kalnus įsaulyje.
Iš mano rašto krinta žvaigždės.
Ir bandau pašalinti tą pilką jūros liniją,
ar atminti sapną tarp dviejų minčių.

GENĖ VALIŪNIENĖ

KOMPOZICIJA

JĖGOS, VALDANČIOS

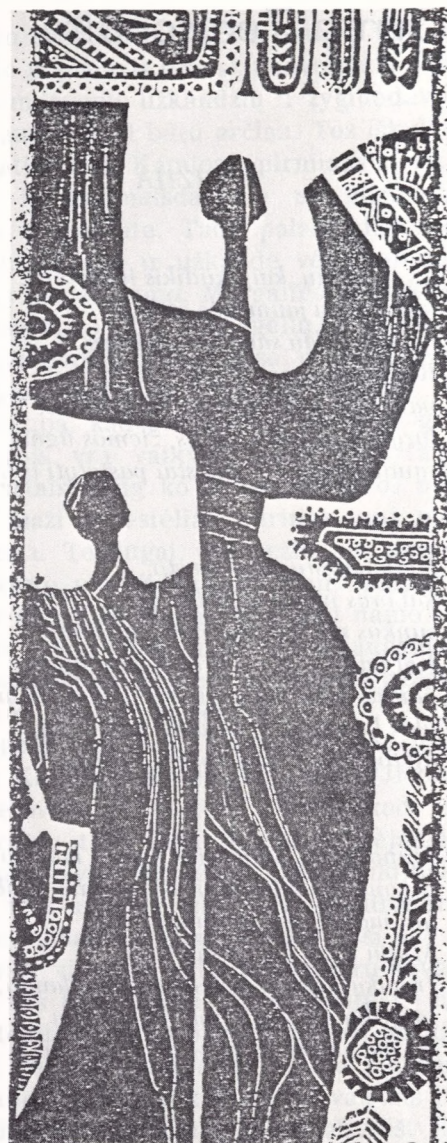
PASAULĮ

P. GAUČYS

Mūsų laikais pinigas ir lytiškumas (seksas) sakoma yra dvi didžiausios jėgos, valdančios pasaulį. Už pinigą galima pirkti seksą, o už seksą gauti pinigą. Bet čia bus kalbama ne apie tuos mainus, o apie lygiagretes permainas abejose srityse.

Niekad iki šiol tais klausimais nebuvo taip domimasi, kaip dabar. Niekad apie juos nebuvo tiek rašoma. Jau per daugelį metų kas savaitę bent dvi knygos pasirodo tomis temomis. Kalpant apie žymiausias, pirmiausia minėtina Kenneth Galbraith "Money, whence it came, where it went" (Pinigas, iš kur jis atsirado, kur jis dinga), o sekso srityje vyrauja dvi: William Masters ir Virginia Johnson "The Pleasure Bond" (Malonumo pančiai) ir Alex Comfort iliustruotas vadovėlis "The Joy of Sex" (Sekso džiaugsmas).

K. Galbraith laikomas dideliu ūkio srities žinovu. Jis yra linkęs į socializmą ir, nors yra gan senyvo amžiaus, stengiasi būti jaunimo vadu. Jis yra kanadiškos kilmės, bet nuo 1931 m. gyvena JAV-se, buvo ambasadorium Indijoje, o pastaruoju metu profesoriavo Harvardo universitete, kur dėstė ekonomijos mokslus. Iš socialinės ekonomijos parašė kelias knygas, iš kurių pažymėtinos: "American Capitalism" ir "The Affluent Society" ir paskutinė "Money". Šioje, kaip ir kitose, aptaria kapitalizmo sistemos klaidas bei valdžios planuojamo ūkio pranašumus. Pinigo istorija jam sudaro pagrindą įvairių ūkio sistemų analizei, analizei visų priežasčių, visų infliacijų, krizių, nedarbo, gerbūvio, privataus kapitalo, valstybinio planavimo, tarptautinių programų ir t.t. Kitaip sakant, rašydamas apie pinigą, Galbraith aptaria dabartinio pasaulio ūkinės raidos istoriją, kuri darosi vis labiau nesaugi nūdienos žmogui, kurio gerbūvis perdėm remiasi visos valstybės ūkine struktūra. Galbraith pagrįstai tvirtina, kad "mūsų laikais valstybės biudžetas yra lemiantis veiksnys viso krašto ūkiui". Kadangi nuo to, kaip tas ūkis vysto-

GENĖ VALIŪNIENĖ
KOMPOZICIJA — 2 (varis-emalis)

si, pareina kiekvieno žmogaus gyvenimas, vadinasi, valstybės biudžetas lemia kiekvieno piliečio likimą.

Galbraith pateikia šešių punktų monetarinės bei mokestinės sistemos reformos planą ne tik tautinės, bet ir tarptautinės apimties ir daro išvadą, kad tarptautinio pinigų stabilizavimas tebus galimas tik tada, kai stabilizuosis kiekvieno krašto biudžetas. Jo manymu, to tebus galima pasiekti tik kiekvieno krašto vyriausybei įsikišant ir prižiūrint ūkį. Tačiau tokiai nuomonei ne visi pritaria. Bet Galbraith neatsako į savo paties klausimą: kur pasidėjo pinigas? Savaime kyla kitas klausimas: kodėl jieškome pinigų, jeigu niekad nebuvo jo tiek daug apyvartoje, kaip dabar? Kiek jo yra apyvartoje, niekas negali pasakyti ir apskaičiuoti. Netgi nežinoma, kiek pvz. yra dolerių, nes jie kursuoja pasaulyje kaip "naminiai", "eurodoleriai", "petro-

doleriai". Rusai niekad negrąžino amerikiečiams dolerių matricių, kurias prez. Rooseveltas per savo naivumą įsakė įteikti "gerajam" Stalinui. Taigi, yra dar dolerių, atspausių Sovietijoje. Į tą klausimą dalinį atsakymą galime rasti Martin Mayer knygoje "The Bankers", kurioje dėstoma finansų ir lengvai gaunamų paskolų istorija, o tuo pačiu gerų norų ir blogų pasekmių istorija. Dar ne taip seniai kreditai ir paskolos buvo turtingųjų privilegija, gi daugumas kitų turėjo laukti savo poreikių patenkinimo iki susitaupys reikalingą sumą. Karų nenaikinama Amerika daug labiau nei Europa tiko sukurti ir išvystyti institucijas, palengvinančias gauti paskolų, nes čia jau nuo Benjamino Franklino laikų vyravo įsitikinimas, kad "a penny saved is a penny earned". Čia žmonės noriai nešė savo santaupas į bankus ir taupymo kasas. Mat, kreditas tegalimas tik pirma sutelkus didesnę pinigų.

GENĖ
VALIŪNIENĖ
KOMPOZI-
CIJA — 1
(varis-emas)

To dėsnio nesilaikymas dabar keršija visiems, nes bankas yra įstaiga, priimanti pinigą. Investavimai ir kreditai prasideda vėliau.

Lengvom sąlygom duodamų paskolų Amerikoje iniciatorius buvo Arthur J. Morris, 1910 m. įsteigęs pirmą bendruomeninę kasą "Fidelity Loan and Trust Company" Virginijoje. Toji nedidelė taupymo kasa duodavo kuklias 6% paskolas kiekvienam, kas galėjo gauti du žiruotojus ar turėjo pastovų darbą ir gerą vardą darbovietėje. Po 10 metų tokių kasų jau buvo 37. Kadangi pinigų skolinimas nešė gerą pelną, tokių bendrovių skaičius nuolat didėjo, taip pat augo ir indėliai. Vis daugiau buvo duodama paskolų ir vis didesniom sumom. 1950 m. paskolintų pinigų sumos pasiekė 6 bilijonus dolerių, o 1975 m. pakilo iki 72 bln. d. Juk beveik viskas Amerikoje perkama į kreditą: namai, automobiliai, televizoriai, įvairūs namų apyvokos daiktai ir įrengimai. Neištesint sumokėti, kiekvieną tokį pirkinį galima atsiimti, tad paskolą davusiai bendrovei nuostolis nebūna didelis, o skolininkui dvigubas, nes jis praranda ne tik pirtą daiktą, bet ir perkant įmokėtą pradinę sumą. Tokia nemaloni perspektyva skatina savo išsipareigojimą sąžiningai įvykdyti. Blogis prasidėjo tada, kai paskolos pradėjo būti brukte brukamos, kai atsirado kredito kortelės, su kuriomis viską galima pirkti, netgi linksintis, gyventi viešbutyje, keliauti po užsienius, su gražia mergina vakarieniauti prabangiam restorane, o to, neištesėjimo atveju, negalima atsiimti.

Iš pradžių kredito kortelės atrodė esąs puikus sprendimas, naudingas bankui, jos turėtojų ir prekybininkui. Bankas imdavo iš jos turėtojo nedidelį metinį nuošimtį ir mažas palūkanas nuo 30 dienų neapmokėtos sąskaitos ir nieko nemokėjo už paskolą, jeigu ją greitai laiku grąžindavo; restoranai, viešbutis, parduotuvė mokėjo bankui tam tikrą nuošimtį nuo sąskaitos, bet už tai įmonės klijantai ir apyvarta padidėdavo.

Šeštam dešimtmetyje kredito kortelės buvo siunčiamos paštu, jų neprašant. Tereikėjo tik pasirašyti. Nereikėjo užpildyti jokių anketų, jokių formalumų. Jeigu visi žmonės būtų padorūs, tokios lengvos testų nepabaigiamai. Bet piktnaudžijimai, įvairios suktybės, mafijos apgaulės, kompiuterių klaidos, kortelių vagystės ir dėl to susidarę milijoniniai nuostoliai privertė kredito kortelių davėjus sugriežtinti jų naudojimo galimybes.

Pinigas kažkur dinga. Kas su juo nutiko, sužinotume tik tada, kai vieną dieną mums būtų įsakyta sumokėti visas skolas ir įvykdyti visus išsipareigojimus. O juk dar ne taip seniai daug kas pinigus laikė paslėpęs kojinese ar matracuose.

Kitą labai populiarią knygą pinigų klausimais parašė Silvia Porter — „Money Book”. Jos antraštė: „Kaip jį uždirbti, išleisti, sutaupyti, paskolinti ir panaudoti gyvenimui pagerinti”. Tos knygos autorė yra žinoma, kaip protinga ir apšukri moteris ir New York'o biržoje viena žymiausių patarėjų. Jos straipsniai perspaudinami 350 dienraščių, kuriuos skaito apie 40 milijonų skaitytojų. Į finansinį pasaulį ji įvedė moterišką tikrovės pajutimą. Josios knygoje yra viskas, kas liečia pinigą, ir geri patarimai visiems visokiausiais finansiniais klausimais.

Kitą panašaus pobūdžio knygą — „Money Book” parašė Robert Rosefsky. Joje nagrinėjamos paprasto piliečio finansinės problemos. Tokių knygų yra daugybė, nes mes gyvename medžiaginių gėrybių troškulio laikais. Visai kitokio pobūdžio to paties autoriaus yra kitos dvi knygos: „The Money Game” ir „Supermoney”. Jose labai kandžiai ir išmaningai aprašomi finansinių operacijų užkulisai ir jų pasekmės. Pats autorius visą savo gyvenimą praleido amerikiečių ir tarptautiniame finansų pasaulyje, bet pirmus didelius pinigus uždirbo už „Money Game”, kuri ilgą laiką buvo geriausiai parduodama knyga. Labiausiai ją skaitė visi nusivylę savo finansine veikla asmenys, atseit didžiulė dauguma. Autorius, būdamas profesinis finansininkas, literatūriniu darbu įgytą kapitalą sudėjo į pipirų plantacijas Afrikoje ir, aišku, viską prarado. Tačiau nenusiminė ir, pasinaudodamas karčiais prisi-

minimais, parašė kitą „best sellerį” — „Supermoney”, su kuriuo antru kartu praturtėjo. Ir tada parašė trečią knygą — „Power of Mind”, apie kurią bus kalbama vėliau.

Materializmas eina greta su hedonizmu, gerbūvis su piktnaudojimais, o pinigai su lytiškumu ar seksu. Kaip minėta, apie jį dabar labai daug rašoma JAV-se ir Europoje išeina ta tema vis naujos knygos. Viena tokių, šimtais tūkstančių egzempliorių paplitusių ir gaunama kiekviename didesniame knygyne, Peter Mayle parašyta vadinasi „Where I did come” (Iš kur aš atsiradau), Arturo Robino iliustruota. Nesigilinant į ankstybo lytinio auklėjimo tinkamumo klausimą, reikia pasakyti, kad mūsų senosios kartos žmonėms lytinio klausimo ignoravimas buvo vienas iš daugelio mitų, apie kurių niekas nedrįsdavo nė užsiminti. Nūdien jaunuoliui neužtenka nei įgimto smalsumo, nei stebėjimo pojūčio, nes tiek miestų, tiek provincijų gyventojai rodo iškreiptų tarpusavių santykių vaizdą, nes dažnai jau vengiama sakyti „tarplicių”, nes vis dažniau būna kitaip. Tuo atžvilgiu knyga „Iš kur atsiradau” yra tradicinė, iliustracijos žaismingos ir akiai priimtinos, tekstas paprastas ir suprantamas, pritaikytas 7-8-mečiui. Nesiimu spręsti, ar tokio amžiaus vaikui visa tai jau reikia aiškinti ir ar knyga tikrai atitinka savo paskirčiai. Be to, iš tikrųjų ji yra mažiau žalinga už visur paplitusius ir visiems prieinamus pornografinius taršalus. Nuo

knygų suaugusiems ji skiriasi tuo, kad pateikia natūralią ir nuoseklią tarp vyro ir moters ryšių raidą, jų tikslą ir vaisių, t.y. vaiką.

Visai kitokios krypties laikosi kitos dvi populiarios knygos: Patricia Tucker "Sexual Signature. On Being a Man or a Woman" (Lytinė tapatybė. Apie tai kaip patampama vyru ar moterimi) ir Stanton Peel ir Archie Brodsky "Love and Addiction" (Meilė ir žalingi įpročiai). Pirmoji aptaria dvi tapimo vyru ar moterimi fazes. Biologinė fazė nesibaigia išjungimu vienos iš dviejų porų chromosomų, lemiančių vaisiaus lytį, bet priklauso nuo pakartotinių visose gemalo raidos stadijose išjungimų. Išjungimas vyriškų ar moteriškų pradų, anot autorių, nesibaigia su kūdikio gimimu, bet pereina į antrą lytinės raidos stadiją, nusitęsiančią iki pilno subrendimo, kurią skatina, kaip tvirtina autoriai, aplinkybės bei tėvų įtaka. Knygos gale daromos socialiniai filosofinės išvados, kad žmonių suskirstymas į dvi skirtingas lytis esąs dirbtinis ir netikras, kad esą daugybė niuansų, kad tikrieji lytiniai skirtumai esą nežymūs. Perkainuojant tarpusavę lytinę priklausomybę ir ryšius tarp lyčių, dar toliau eina Peel ir Brodsky knyga. Jų manymu, meilė esanti stereotipinė, sentimentali ir romantiška, kurioje vienas asmuo tarnauja kitam atspara, veda į žalingą įprotį, kaip ir betkuriis narkotikas.

Abu autoriai — socialiniai psichologai — yra įsitikinę, kad amerikiečių gyvenimo būdas (o panašiai gyvena didesnė pasaulio dalis) sukuria galimus prastų įpročių žmones. Dėl to esanti kalta šeimos struktūra ir atmosfera. Toje šiltnamio atmosferoje išaugintas asmuo anksčiau ar vėliau įžengia į neįprastą ir svetimą pasaulį, kuriam nebuvo paruoštas ir pritaikintas. Jeigu įsidėmėsime, kad iš keturių santuokų JAV-se trys išsituokia, kad vis daugiau moterų dirba už šeimos ribų, o jų vaikai didesnę laiko dalį praleidžia mokykloje ar gatvėje, tai tą autorių teoriją reikia laikyti visiškai netinkančia, nors su ja reikia skaitytis, nes tai yra mėginimas pagrindinai žmogų perkurti, kurios svarbiausiu uždaviniu buvo žmonių giminės išlaikymas natūraliniu silpnųjų pašalinimu, juos pavertus gyvai manekonais, kurie už laikinas gėrybes ir lytinį pasitenkinimą sklandžiai dirbs visuomenės labui.

Didžiausią reikšmę, kokią lytinei veiklai skiria Alex Comfort, dabar jau visame pasaulyje pagarsėjusios knygos autorius "The Joy of Sex" ir William Masters su žmona V. Johnson knygos "The Pleasure bond" autoriai liudija, kad dabartinis žmogus paklydo daugybėje permainingų, kurios, nekalta pradėtos, turi įsibėgėjimo jėgą ir už kurias niekas neneša atsakomybės. Technologijos ir medicinos raidos niekas negali sulaikyti, tuo tarpu

gi jos abi yra svarbiausios šeimos suskaldymo ir gyventojų nepaprasto pagausėjimo priežastys. Ir jeigu lytinės akrobatikos tobulumas užtikrintų žmonių ryšio pastovumą, būtų galima guostis, kad prarastos vertybės buvo kuo nors pakeistos. Bet niekas to neužtikrina. Patys seksologai tokiu masu jokių užtikrinimų neduoda.

Nuo to, kaip žmogus išsikauptų iš to akligatvio, pareina visa jo ateitis ir jo likimas, o ne nuo didelio skaičiaus tos rūšies perskaitytų knygų, nes iš knygų negalima išmokyti, kaip patapti turtingu ar laimingu.

GENE VALIŪNIENĖ

LEKŠTĖ (molis)

KARKVABALIAI

BALE VAIVORYTĖ

Vai, kad mielas ankstybo pavasario laikas žaliuje sodyboje!

Medžiai įvairiopais atspalviais išsprogsta, salsvu kvepalu prišlaksto orą, lyg pašventina. Kai kurie jau žydi baltais ar gelsvais, rausvais žiedynais. O kitų, anava, kolei kas tik drėgni spurgeliai tvinksta, plinta ir — sodriai kvepėdami veriasi...

Vaikai nuolatos šen ten laksto apžiūrėdami: kurie medeliai jau kupinai išlapoję, o kurie tik skleidžiasi — tau čia bežiūrint lyg kūdikio trapios saujytės atsigniaužia... Tačiau kai kurie lapuočiai ilgai delsia. Matyt, lepūs, laukia daugiau šilimos, ilgesnių dienų.

Čia tų medžių, lazdynų ir krūmų šimtai, gal ir tūkstančiai. Bet Viltrakiukai visus pažįsta, kas vieną aplanko, apglostinėja. Sakytum, tai jų tikri broliai ar seni dėdės.

Šit, pirmoji pažiba kieme palei vartus — didžiūnai gluosniai. Vaikai iš anksto atmintinai žino, kuriame strazdai perėsis ar varnėnai kiaušius dės, kurio šakos geriausiai švilpynėm tiks. Ir į kuri bus patogiausia laiptoti ar slėptis. Taip pat numano, kurio amžius ši rudenį baigsis: bus kirviu iškilmingai patiestas gulsčiom ir — malkom sukapotas. O iš liemens gal ir kokia padarynė dailidės padirbta.

Na, o kaštonas, toksai vešlus skėstašakis — per vasarą žvirbliais kirbėte kirba! Bet anksti pavasarį jis keistas: lyg padaiguotas žąsinas. Ilgokai tingi lapais puoštis.

Jo pumpurai stambūs, o ūgiai stori, gumbuoti. Tad galop ir pats ima gėdytis savo belapio nugumo. Bet kantriai vyriškai styro ir lūkuriuoja, kada saulė kaitriau plykstelės... Tik tuomet jis be baimės apsikaišo pirštuotais skaročiais. O vos dar siūbtelės šilvas lietutis su perkūnija, paskum atšvytins nupraustos saulutės šypsnyš — kaštonas staigiai, lyg ūmu spyriu pabudintas, ima skėsti savo septynpirštės letenas...

Todėl vaikai veik kasdien atšokuoja pastebeilyti, kada gi pagaliau jo šakos, tokios grubios ir gėdingos, apsiliks garbanotais skėtukais, o netrukus — iš gumburuotų pumpurų išsižiebs daugybė

žvakių... Ai, kad gražu tas šimto sietynų žibėjimas...

Trejetas liepmedžių sodo patakėj, dar amžinatilsį tėvuko sodintos, nuo tolo masina jaunų lapelyčių skaidra. Rodos, jei šiomečiai ėriukai pasiektų, bemat nuglemžtų tas trikampes skiauteles, taip švelnutės, už bet kokią pievos žolę sultingesnės.

Už kluono stimburiuoja visas būrelis drebulių, vis po tris, po keturias prie kelmo. Laibos ir grakščios, kaip išdykėlės merginos, aukštytyn galvas sutartinai iškėlę. Dar gerokai prieš Sekmines sumirga suvirpuliuoja savo apskritainiais paplotėliais. Ir tie žaliuoniai sklindukai vis tirta, pasmeigti ant plonučių kotukų. Net be jokio vėjūksčio drebena neliaudami, tarsi nematomom laumių rankom iš pasalų kirbinami.

Čion auga ir keletas geltonšakių žilvičių. Linkui kiauliakūdrio pasilenkę ir grakščius garbinius nukarinę, į vandens veidrodį žiūrisi ir staiposi, lyg maivydami. Puošėivos tie žilvičiai, ne vel tui juos ir mergos dainose mini.

Pačiu sodybos pakraščių, prilaikydami tvorą kaip budrūs sargybiniai, stūkso seni, net rudai rievėti, alksniai. Niekur kitur, kaip tik šičia būdavo smagiausia pasilypėti buriukų ir žirginėlių skintis — Velykų margučiam pats tirščiausias dažas.

* * *

Po saulėleidžio, kai paukštukai ir vabzdžiai jau glausto sparnus snauduliui, vaikai atlapnoja į medyną klegėdami. Ir ima purtyt drebulaites nužvelgę, kuri jaunesnė ir ne taip pastyrusio liemens. Ir didoki vabalai krinta tiesiog ant galvų, papsi žemėn, lyg nusirpę slyvos. Prisirenka jų pilnas kišenes ir užančius. Ir džiugiai juoksnoja, kai aštrkos karkvabalių kojytės, rambiai žirgilioamos, kutena delnus, kaklą arba sprandą...

Leidžia jiems rėplinti per viršugalvį, kabintis į plaukus ir net ristas už apikaklės. Kitas tyčiom prisilandina už juosmens, už marškinių klosčių — paskum krykšdamas ir visus juokindamas išpurto gyvus žaisliukus laukan. Sausas vabalo kūnelis net brazda — švarus čiupinėti ir žaisti; nė kiek nepanašu į slidų slieko seilijimą arba glitų kirmėlės rangymąsi.

Vaikai mėgo karkvabalius kaip mielus draugus, kaip būtiną pavasario dovaną. Ir širdingai džiūgavo jų sulaukę. O žaisdami saugojo sužeisti ar negyvai nuspausti. Tai vieninteliai gyviai, kuriuos valia bėgdinti troboj ant stalo — niekas jais nesibiaurėjo. O galiausiai, išnešę kieman, nuo delno mandagiai nulakdindavo į orą, telekia sau vėl į lapus slėptis. Ypač dailu, kai jie ima skėsti sparnus ir — šviesaus šilko apatinukus parodo...

S. VALIUVIENĖ
ILIUSTRACIJOS

Sykį nutiko savotiška išdaiga.

Justinas užsirūstino ant Uršulės. Žinia, supykt ant jos progų būna pakankamai: tai tau pietum peršalti batviniai po nosia pakišti, tai nuo pieno paviršiaus grietinė nusmaguriauta. Arba rūgapienis perdaug sukliunkintas — praskydęs, vien išrūgos plaukia...

O anądien jinai nešė sklidinus naščius nuo šulinio ir ties prieangiu kažkaip, gal ir netyčia, klius-telėjo — pataikė šaltuoniui vandens šlakų į šliurę Justinui ant basnirčios kojos... Kad ims jis bur-noti, visaip žodžiuoti: ak, tu nevežla, tu vištakoja! Susipilk į sterblę tą šulinio šaltį, ne man apavą priturkšti! Aš tau atsilyginsiu! — pagrūmojo ber-nas.

Uršulė kvatodama su naščiais nusklendė virtu-vėn. Atrodė, tuom kivirčas ir baigsis.

Štai, kartą po vakarienės jau visi skubėjo į miknaičius. Pavasarį darbai pakulniu plaka. Ir są-žinę iš anksto slėgia rytojaus ankstybas kėlimas.

Vaikai betgi užsitrukdė kieme — padėjo suvai-kyt iš sodo ištrūkusius veršius. Kažkas pamiršo užkabint kabliuką prie riešutyno, ir va — teliukai jau palaidi apie tvenkinį stypinėja. Na, žalmargu-tė tuoj davėsi atgal pavaroma, bet keršis jautukas, laisvę užuodęs, tik užrietė uodegą... Ir nušolia-vo link daržo, ogi paskui jį kanopaitėm pasipustė ir kvailiukė juodmargytė. Simas turėjo bėgt už akių nuo padaržės gint, kad galvijukai ropių ir burokų pasodų neištryptų. Pilius praskėstais del-nais stojosi nuo kelio pusės. O Vytelis, tas grei-tuolis, su ilga rykšte pabėgėjęs, vargais negalais parvijo abu nenaudėlius.

Tuo metu mergos, kojas liepte nusiplovę, žings-niavo klėties linkui.

Netrukus ties prieklėčiu pasigirdo gąslus mote-riškas kliksmas:

— Vajai, gelbėkit! Kas čia dabar... Bijau, va-jetus mano...

Tai šaukė Uršulė, protekiniu trepdama pro saldinę senobelę šeimyntrobės link.

O buvo jau pusėtinai pritemę. Klėty mergos, prie savų guolių pripratę, apsieidavo be žiburio. Mat, ugnį žiebtį nevalia, kad kartais nenutiktų gaisras. Todėl ir dabar visos klėtys žiojėjo vien akla tamsa.

Tėtė buvo bekalbės vakarinius poterių. Jis klū-pojo prie galinio suolo priešais Kristaus kančios kryželį, sienoje įkabintą. Išgirdęs riksmą, tuoj pa-kilo — išsišvietė žibalinę lempą su gaubtu, kur į arklių tvartus naktį nešdavosi.

Uršulė jau mindžikavo prie slenksčio išsigan-dusiom, lyg bailaus ėriuko, akim ir kvėpčiojo pa-birais žodžiais:

Vajai, vajai... Taip apsigandau... kvapą tik užėmė... Negaliu jau... Dievulėli mano, kas gi ten įlindo? — ji bolavo šviesiu apatiniu, o ant pusnuogių pečių įkypai užsimetusi viršutinį sijoną, matyt, buvo jau lovon begulanti...

— Tai kas gi tenai, sakyk aiškiau, — striukai paklausė tėtė.

— Kad... nežinau. Tamsyje tik užčiuopiau — kas gyvas... Bėga, kruta... man už piršto kad griebė, būt įkandę... — skystai aiškina ji ir pečiais trauko, nosim šniurkščioja.

— Kur taip? — vis dar nesuprato tėtė.

— Lovoje, — susigėsdama prašnabždo mergina.

— Na jau na, kas gi ten bus! Eitum ir atsigultum, ką čia tuščiom begaišti. Gal apsisapnavai? Niekas tavęs juk neims, ne pinigų maišas, kad griebtų, — mėgina perkalbėti tėtė. Tų jaunų ir paikumas, dėl niekų tuoj baimintis, — pūstelėjo pro ūsą jis.

— Kad tikrai... Bijau! Neisiu, ten kruta kas... Koks žvėris įlindo, — gūžėsi ir sijonu siausdamosi dejavo Uršulė, vis dar nesijudino nuo slenksčio.

— Tai eiva drauge, išbaidysiu bemat tuos tavo baubus, — ir tėtė pasuko žengti per sodą, žiburiu blykčiodamas į obelų šakas. Uršulė stripeno įkandžiu, o vaikai, net išsižioję, sėlino iš paskos per keletą žingsnių.

Klėtaiteje tėtė tuoj pašvietė žibintu tiesiog į lovą — nieko ten ypatingo nebuvo. Tuomet mergina baugščiai, dviem pirštais sučiupusi, pradengė raudonmargiais ruožais austą antklodę... Ir visi prajuko smagiu kvatuliu.

— Žiūrėkit! Karkvabalių, kaip žvirblių, pilna paklodė krebžda! — balsiai pasidžiaugė Vytelis, prasimalinęs artyn pro tėtės pažastę.

Uršulei nei verkti, nei juoktis. Visi kvatoja pilvus susiėmę, lyg pakutenti, o jai — gėda dėl niekų triukšmą sukėlus. Ir tėtė nuo poterių sugaišinus.

— Matai kaip, tamsyje nieko lemčiai neišnapsai... Tik brazda, tik čeža ir — žnyplėm graibosi... Ranka pačiuopiau ir — krūptelėjau, persigandau baisiai... — teisinasi jį. Ne kas kitas, čia Justino būta... Biauzybė, šitaip gąsdinti — bus jisai kupiną kepurę tų bruzdylių man lovon pasalom įžėręs...

O kerštininkas Justinas prie arklių tvarto šešėlyje šmėkšo — net į šonus iširėmęs kikeną ir prunkščia, džiaugsmu netveria. Bent puikiai pavyko pavasariška išdaiga! Dar ilgai merga atmins jo kepurę!

Tuo tarpu Uršulė, nosį nunėrusi, tylom suėmė paklodę už kampų ir — nunešusi iškratė karkvabalius į dilgėlyną...

(Iš "Viltrakių vaikai")

KANADOS MOTERYS

RAŠYTOJOS

IR JŲ

CHARAKTERIAI

AUSRA GYLYTĖ - KARKIENĖ

Kanados rašytojos labai daug savo kūrybos skiria moterims. Tuo tarpu, kai Jungtinių Amerikos Valstybių rašytojos jaučia savo vertę ir ta nuotaika atsispindi jų knygoje, kanadiečių moterų kūryboje to nejaučiame.

Kanadietės rašytojos daugiausia vaizduoja moteris patenkintas savo vienetve, labai mažai besireiškiančias visuomenėje ir amžinai besibaiminančias dėl savo elgesio. Gal būt, dėl to, kad Kanados gyvenime dar nebuvo ryškių, šviesių moterų, kurios būtų rašytojoms pavyzdys, jos daugiausia vaizduoja moteris paprastame, kasdienybės gyvenime.

Tačiau ir kanadiečių moterų literatūroje galime atsekti skirtingus aspektus tarp tų rašytojų kūrėjų, rašančių prancūzų ir anglų kalbomis. Panagrinėjus prancūzų kalba rašančių žymiųjų rašytojų kūrybas kaip Gabrielle Roy, Marie-Claire Blais ir Claire Martin, skaitytojas randa labai vienodą moters paveikslą. Moteris panaši į vergę — šeimos ir visuomenės. Ji paskirta vien darbui, nesuteikiant jai jokių lygios vertės galimybių su vyrais. Yra moterų, kurios patenkintos savo buitimi. Dauguma jų nesiekia grynų laimės. Jos yra lyg jų pačių motinų pasyvaus gyvenimo tęsinys. Baimė, kaltės jausmas ir paprastas negalvojimas užima jų dienas.

Rašytojos anglų kalba, pvz.: Alice Munro, Margaret Atwood ir Margaret Laurence išryškina labiau emancipuotos moters paveikslą. Šių rašytojų moterys yra panašios gyvenimo sąlygoje, tačiau jos yra veržlios, kovojančios ir labiau suprantančios šio gyvenimo tragiškumą.

Claire Martin knygoje "In an Iron Glove" iškelia Kanados prancūzų literatūrai charakteringą vy-

ro asmenį. Ji vaizduoja labai žiaurų tėvą, kankinantį savo dukterį. Šioje knygoje autorė rašo apie savo tėvą, kuris dažnai ją mušdavo, niekindavo . . .

Claire motina yra silpna moteris. Katalikų tikėjimo išugdytu pareigos jausmu ji neįstengia išvaduoti nei savęs, nei savo vaikų iš tėvo brutalumo. "Kai tėvas namie", motina sako savo dukteriai, "tik nieko nesakyk, nieko nedaryk . . ." Jai būtų nuodėmė kovoti už savo teises. Gyvenime, kuriame dominuoja vyrai, moterys, ypač jaunos, neturi jokių teisių. "Esmėje", sako tėvas, "vienintelė pirmenybė, kurią moteris turi virš gyvulių, tai yra tik tiek, kad jos gali kalbėti . . ." Kai Claire paauga, mokosi vienuolių gimnazijoje ir pradeda suprasti gyvenimą. Ji mąsto: "Aš tėvo neapkenčiu, nes jis mus priversdavo nutilti . . ."

Claire randa paguodą savo seneliuose, kurie ją priglaudžia ir myli. Tas ryšys ją išgelbsti, įkvepia gilesnę gyvenimo prasmę.

Skaitydamas šią knygą, stebiesi, kaip greitai autorė atleidžia vyrams. Vyrai neatsakingi už savo veiksmus, nors tie veiksmai ir kenkia tiems, su kuriais jie bendrauja. Claire Martin vaizduojamoj šeimoj vaiko gimimas yra ne tėvų džiaugsmo vaisius, bet gyvuliško instinkto išdava.

Vienos žymiausių Kanados prancūzų moterų rašytojų Gabrielle Roy kūryboje taip pat iškeliamas moters vergiškumas vyrui. "The Tin Flute" Florentine gyvena labai vargingoj šeimoj. Ji pati svajoja

apie geresnį gyvenimą ir įsivaizduoja, kad per vedības ji gali iš šito vargo ištrūkti. Tačiau ir vedybos jos padėties ne tik nepalengvina, bet jina, lygiai kaip ir jos motina Rose Anna, tampa vyro išnaudota ir su vaiku palikta viena. Florentine savo kryžių neša kantriai, nes jai rodosi, kad ir Katalikų tikėjimas taip nustato, kad tik moterys yra nuodėmingos. Knygoje tie du moters pagrindiniai charakteriai, Florentine ir jos motina, vaizduojamos kaip vyrų vergės, neatradusios tikrosios savo tapatybės, be jokios gyvenimo prošvaistės.

Vėlesnėje knygoje "Where Nests the Water Hen" ta pati autorė parodo jau šviesesnį moters charakterį. Luzina yra aštuonių vaikų motina. Linksmi priima moters dalį, bet ir neįstengia praplėsti motinos vaidmens. Ji gyvena su savo vaikais ir avinėliais pastoralinėje aplinkoje, tolimoj saloj, atskirta nuo visų žmonių. "Luzina nebuvo viena tų moterų, kurias jaudintų vaikų triukšmas," rašo autorė. "Jos nervai ramūs, temperamentas miglotas, lyg tai pritrenkta. Ji mato gyvenimą pro rausvus akinius". Luzinos ryšys su savo vyru yra pasyvus, ideališkas ir pagal dabartinius standartus nerealus. Kunigas, kuris stebi jų gyvenimą, sako: "Ši vedusiųjų meilė yra lydima džiaugsmo, lengvabūdiškumo ir . . . atviros nuoširdžios aistros . . ."

Kita garsi rašytoja Marie- Claire Blais knygoje "A Season in the Life of Emanuel" ima moters tipą panašų, kaip ir Gabrielle Roy. Heloise gimsta

DAINA
STEPONAVIČIŪTĖ

KASDIENYBĖS
POEZIJA

gausioje, vis priaugančioje šeimoje, kur vieni vaikai miršta, kiti gyvuliškai kovoja dėl gabaliuko duonos, kad išliktų gyvi. Vaikais niekas nesirūpina. Heloise auga vienišam pasaulyje be jokios komunikacijos su žmonėmis. Desperatiškas kontakto su žmonėmis troškimas nuveda ją į prostitučių namus. Ten ji randa užuovėją ir tariamą meilę, visiškai nesigilindama į savo gyvenimo tikslą.

Dažnai prancūzų moterys rašytojos pavaizduoja šeimos gyvenimą kaip fragmentuotą grupę žmonių, o ne kaip vienetą, kuriame šeimos nariai rūpinasi vienas kitu. Dėl to ir užaugę vaikai nepalaiko giminytės ryšių komunikuodami vieni su kitais. Isabelle-Marie Marie-Claire Blais knygoje „Mad Shadows“ yra negraži, nepatraukli ir sunykusi jauna moteris. Šeimoje ji yra vergė, pataikaujanti tuščiai motinai ir tėvų numylėtam sūnui, jos broliui. Visi ją ignoruoja. Isabelle-Marie tampa kieta ir žiauri, jos vieninteliai jausmai — pavydas ir pyktis. Visas jos gyvenimas simbolizuoja narve uždarytą gyvulį, kuris kiekvienu momentu grasina išsiveržti kerštu. Isabelle jau ieško meilės bei prasmės gyvenime, bet jos sapnai niekad neišsipildo. „Ar ji turėjo galimybės gėrėtis gyvenimu?“ rašo autorė. „Ne. Sutriuškinta ir pažeminta Isabelle-Marie pergyveno malonumą tik kaip klaidų sapną.“ Kai aklas jos mylimasis atgauna savo regėjimą ir ją pirmą kartą pamato, jis ją primuša, palikdamas vieną su kūdikiu . . . niekas jos nenori. Tas paskutinis mylimojo paniekinimas išsiveržia baisiu keršto bei neapykantos antpuodžiu. Isabelle-Marie sudegina savo namus, savo motiną, kartu pati save. Tokiu vaizduojamu moters tipo pristatymu skaitytojui autorė lyg sugestijonuotų moterims laužyti nusišlovėjusias tradicijas, lyg šaukia jas sukilti.

Anglų kalba rašančių rašytojų vaizduojama moteris yra panašioje situacijoje, kaip ir prancūzų kalba rašančių — sunki, neteisinga, bet jų moteris jau nebėra nei gyvulys, nei vergė. Kartu su laiko tėkme jau jaučiamas moters išsilaisvinimas iš vergiškų tradicijų rėmų.

Rachel Cameron Margaret Laurence knygoje „A Jest of God“ yra senmergė, gyvena su savo našle motina, kurią ji slaugo. Rachel yra darbo prislėgta, turi menkavertiškumo kompleksą, nesijaučia stipri, reali. Kartais ji gyvena sapnų pasauly, kuriame jaučiasi ir rami ir pajėgi priimti realybę, bet tie sapnai tai tik tam tikra išsivadavimo proplėša, kuri nei kiek jai nepadaeda prieš motinos įtarimus ir tardymus, nors jai — Rachel — jau 30 metų . . .

Kai Rachel įsimyli, net ir su savo mylimuoju jaučiasi prislėgta, užuita. „Kokia tu keista“, sako jis. „Kai mes mylimės, tu visą laiką atsiprašinėji . . .“ Net meilė Rachel jaučia savo menkavertiš-

kumą ir atsiprašo už kiekvieną veiksmą. Tačiau ji laiminga, kad nors kartą gyvenime gali bendrauti su vyru. Jame ji ieško išsivadavimo iš savo nuobodžios, vis daugiau ir daugiau beprasmiškos egzistencijos. Rachel tiesiog fanatiškai persekioja savo mylimąjį, kol tas, nebegalėdamas to pakelti, ją palieka.

Šioje knygoje Margaret Laurence parodo moterį, kuri visada teisina savo buitinį. Ji taip pat parodo, kaip yra svarbu moteriai, kad jos pasaulis būtų sukrėstas, kad ji pradėtų ieškoti savo tapatybės, savojo „aš“. Kai mylimasis ją palieka, Rachel pajunta, kad jos gyvenimas gali sugriūti. Ji išrauna sėve su visomis šaknimis iš monotoniško gyvenimo, iš dominuojančios motinos. Palieka savo namus. Autorė pagaliau išvaduoja Rachel, bet palieka ją prieš dar daugelį gyvenimo pavojų.

Naują, išsivadavusią moterį randame rašytojos Margaret Atwood kūryboje. Atwood moteris turi stiprų savisvarbos ir išsilaisvinimo jausmą. Ji bręsta, nepaisant ir labai nepalankių gyvenimo sąlygų, ne kaip vyro ir visuomenės įrankis, o kaip tvirta užsispyrusi asmenybė. Tokių moterų kova nėra lengvesnė. Atwood moters atviros buities sprendimas dažnai pavojingas ir pilnas baimės. Anksčiau buvęs miglotas neryžtingumas dabar jau tampa realiu užsispyrimu būti laiminga. Moters charakteris iškeliamas su nauja energija ir veržlumu.

Marion knygoje „The Edible Woman“ iš pradžių vaizduojama, kaip stereotipinė, jauna moteris, norinti ištekti ir vesti ramų šeimyninį gyvenimą. „Aš nenoriu elgtis neatsakomai“, sako ji apie save ir bando prisitaikyti. Ji apsupta žmonių, kurie visados elgiasi be priekaištų. Ji bando jiems pataikauti: „Man yra impulsas“, sako ji, „kai draugė (su kuria Marion kartu gyvena) baigia maudytis, nueiti ir tą vonią iššveisti“.

Novelės veiksmas vyksta Marion psichologijoje, jos mintyse, vaizduotėje. Palaipsniui ji sąžiningai pradeda jausti tą įtempimą, uždusimo jausmą, būdamą su savo ever-correct sužadėtiniu. Ji pradeda nuo jo slėptis. Kuo daugiau Marion ją ignoruoja, tuo labiau jaučiasi išlaisvinta ir laiminga. Novelės pabaigoje ji supranta savo brendimą: „Dabar, kai galvoju apie save vienskaitoje, aš matau, kad mano gyvenimas daug įdomesnis už jo“.

Dramatiškesnis moters tapatybės ieškojimo pavyzdys randamas Atwood novelėje „Surfacing“. Čia moteris visiškai atsiskiria nuo visuomenės. Ji jaučia, kad jos veiksmai yra tik priedanga gilioms ir primityvioms emocijoms. „Aš bandžiau būti civilizuota“, sako ji, „bet žinau, kad nesu, ir man jau užtenka pretenduoti“. Jos jausmai atbunka, gyvenimas tampa tik atsiliepimas į fizinius pareikalavimus, ir herojė išeina į Kanados dykumas

atgauti savo sielos pusiausvyrą. Ten jos išgyvenimai ir meditacijos duoda įkvėpimo ir stiprybės sugrįžti į visuomenę, daugiau nebebūti jos auka.

Iki šiol juntamas skirtumas tarp prancūzų ir anglų kalbomis rašančių moterų kūrėjų atrodo dėl to, kad prancūzų imigrantai, atvažiavę iš Prancūzijos žemesnės klasės apsigyveno kaimuose, kūrėsi labai sunkiai, o ir apsigyvenę didmiesčiuose turėjo dar sunkesnes sąlygas. Anglų imigrantai atsivežė pastovesnes tradicijas, kūrėsi lengviau, taigi ir gyvenimo problemos buvo skirtingos. Jų moterys nepatyrė tiek skurdo, kaip jų seserys Quebec'o miesteliuose ir kaimuose. Jau ir labai griežtas ir konservatyvus religinis jausmas ir nuotaika tiek jų nesurakina. Jos yra laisvesnės galvoje, dažnai pačios pasirenka savo gyvenimo stilių.

Dar ir dabar prancūzų ir anglų kalba rašančių moterų vaizduojami veidai necharakterizuoja pastovaus skirtingo moters tipo, kaip turi kitos tautos: žydų, italų, amerikiečių ir kitų. Bet reikia manyti, kad su laiku kanadietės turės savo atskirą kanadišką moters charakterį ne tik literatūroje vaizduojamą, bet ir gyvenime besireiškiantį.

GENĖ
VALIŪNIENĖ

VAZA

SKARELĖ

AVA SAUDARGIENĖ

Juozelį neėmė miegas. Sąnariai degė, skausmai plėšė kūną; mintyse buvo Staselė. Nakties tamsoje matė jos skaistų veidą, raudonas lūpas, aukso kasų vainiką ir apnuogintas blauzdas. Šis vaizdas jį trikdė; kamavo klausimas, ar eis ji su juo į gegužinę? Ar išdrįs pakviesti? Nuo kūdikystės abu žaidė kartu, vasarą mindė purvą pašešupy, lipdė sniego senį žiemą. Eis ar ne? Staselė jau šešiolikos, o jam tik penkiolika eina prie pabaigos.

Atšventus šešiolika, Staselė nustojo su juo draugauti. Dairos į vyresnius bernus, nors ūgiu jis daugelį prašoko. Neis! Nebent ką didvyriško padarytų. Sakytum, šoktų į tamsų Šešupės verpetą ir ištrauktų skęstantį vaiką. Bet vaikai nei suaugę ten neina maudytis. O jei kas patektų į tą verpetą, tai nei Juozukas, nei niekas kitas skęstančio neišgelbėtų, tik ir pats prigirtų.

Sekmadienio rytą ramu buvo Trakų mažažemių ūkininkų gatvėje. Vos ėmus švišti Juozelis išėjo į kiemą. Pabaidė rėkiantį gaidį, paglostė katina, prisipylė į medinį lovį vandens iš šulinio, panėrė veidą ir prunkstė kaip arklys. Šaltas vanduo atvėsino brendimo skausmų laužomą kūną.

Nusiprausęs susirietė ant rasotos žolės prie tvoros ir stebėjo kaimynų kiemą.

Staselės tėvas išėjo iš trobos ir, kramtydamas pypkę, su kuria niekad nesiskyrė, pamažu nusi-vilko į tvartą. Tuoj iš paskos ir teta Antosė, nešina kibiru, nukiūtino.

Karvių baubimas ir skerdžiaus šauksmas suskaldė Trakų gatvės tylą. Prie gyvulių bandos iš kiekvieno kiemo jungėsi karvė ar veršis. Mieguisti piemenukai basomis kojomis spardė gatvės grūzą ir išliedami apmaudą pliekė botagais nerangias karves.

Ne taip jau bloga piemenauti, prisiminė savo dienas Juozelis. Nuvarius bandą už miestelio į bendras ganyklas, visas gudrumas — pasislėpti nuo skerdžiaus akių! Tos keptos bulvės! Tie žaidimai rugienose! Sekmadienio rytais keli nubėgdavę prie kapų, pasislėpę už mūro laukė praeinančių

merginų ir nusitaikę leidę čiurkšlę. Bet ne dabar. Juozukas gėdinosi tų išdaigų.

Pasitraukė nuo tvoros, pamatęs tėvą, vedantį karvę iš tvarto.

Sekmadienio rytas visiems laisvas. Kai šeimyna ruošėsi bažnyčion, Juozelis įsmuko į kaimynų kiemą. Prislinko prie virtuvės durų ir sustojo. kažkas verkė. Tai Staselė! Juozelis pastyro.

“Visos turi naujas skareles, tik aš ne,” veržėsi kukčiojimo pertraukiami žodžiai.

“Neturiu pinigų. Sakiau jau,” atsakė nekantrus motinos balsas. “Kai tik turėsiu — pirksiu.”

“Žadi . . . Žadi . . . Visos merginos pasipuošė šilkinėmis,” priekaištavo Staselė dar gaudžiau.

Jos verksmas aštriais dūriais smogė Juozelio širdį. Nesiryžo užėti, ar neužėti? Kažkur sugirgždėjo durys. Juozelis apsisuko ir, peržengęs tvorą, nudūmė į savo kiemą, įsmuko į kluoną ir atsisėdo šalinėje ant šieno. Šaukiamas neatsiliepė ir nėjo į bažnyčią su visais.

Staiga išvirto aukštieninkas ir sukepusiom lūpom pasizadėjo: “Nupirksiu Staselei skarelę! Pačią gražiausią nupirksiu!”

Įslinko į tėvų kamara, surado motinos kraitinės gilumoje slepiamą skardinukę ir atskaičiavo tris popierinius. Sugniaužęs pinigą rankoje, nubėgo vėl ant šieno. Širdis daužėsi. Bet ne dėl paimtų popierinukų, ne. Tokiam svarbiam reikalui turėjo gi valią paimti pinigus iš motinos. Pats juos uždirbo, nešdamas daržoves į turgų. Juozelio širdis giedojo iš džiaugsmo.

Sugrįžus šeimynai iš bažnyčios, nelipo nuo šieno. Belaukdamas sekančios dienos, užmigo.

Pirmadienio rytą, kaupdamas daržė burokėlius, žiūrėjo nekantriai į saulę.

Pagaliau atėjo laukiamas paludienis. Kai šeimyna nuėjo popiečio gulti, Juozelis nubėgo pas Leibą. Jo laimei krautuvė buvo tuščia; kitaip ir užėti nedrįstų. Skubomis išguldė žydei savo reikalą. Leibienė, rimtai į jį žiūrėdama, ištraukė iš pastalės skarelę. Juozelio širdis apsalo. Skarelė tokia graži! Palietė šaltą, slidų šilką ir sudrebėjo. Atidavė žydei tris popierinius ir, spausdamas prie krūtinės mažą, šiurkštaus popieriaus paketėlį, parbėgo namo.

Jo veidai degė, rankos drebėjo. Užsirioglinęs į savo gultą, dar kartą apžiūrėjo skarelės spalvingą grožį, paglamonėjo šilkinį švelnumą. Suvyniojo į popierį ir neįgudusia ranka ant paketėlio užrašė Staselės vardą. O pagalvojęs pridėjo savo ir šalia pastatė tris kryžukus.

Popietėje kaupė burokėlius, nesuvokdamas ką daro. Užanty jautė paketėlio šiurkštumą, o širdyje svaigulį; akis aptraukė auksinis rūkas. Tokio grožio nė viena mergina neturi ir neturės!

Duslią naktį, vartydamasis ajerų guolyje, planavo, kaip įteikti dovaną Staselei. Paduoti? Ne, neišdrįs. Gal per Mikutį nusiųsti? Ne, tas varlius visiems išplepės. Sunkiai dūšaudamas, nutarė laukti savaitgalio, kai Staselė eis pas savo močiutę, gyvenančią gatvės gale. Tada nusitaukins ir pames paketėlį jai po kojų.

Dienos buvo ilgos Juozeliui, o naktys dar ilgesnės. Šiurkštus paketėlis kuteno paširdį. Kai sulaukė savaitės galo, šeštadienio rytą, prakaituojančia ranka spausdamas rudą paketėlį, Juozelis nubėgo Trakų gatve žemyn, kur sodai iš vienos pusės, o samanomis apžėlęs prūdas iš kitos temdė gatvę. Perlipęs tvorą, susigužė už krūmų ir sekė kelią.

Neilgai laukus išvydo baltą palaidinukę. Žiūrėjo į ją ir nė nepajuto, kaip Staselė, išdidžiai nešdama jaunatvišką grožį, praėjo.

Sekmadienio rytą vėl slėpėsi už tvoros prie prūdo. Dar Staselei nepasirodžius, pasigirdo balsai sodo gilumoje. Tai Jurgis ir jo bendras Pranas, didžiausi miestelio padaužos! Pabūgęs muštynių ir netekimo brangios skarelės, Juozelis kaip zuikis dūmė iš sodo. Pusberniai šūkaudami jį vijo. Juozelis peršoko tvorą, griovį ir įpuolė į savo kiemą.

Apmaudingas karštis apėmė Juozelį. Kankinosi visą savaitę, ilgiausią savo gyvenime. Kas bus, jei

E. KUČAITĖ

GANYKLOJE

motina Staselei nupirks skarelę, kaip žadėjo? O jei koks bernas? Ne, ne! Nebūtų jau jam gyvenimo.

Pagaliau atėjo vėl šeštadienis. Vos prašvitus Juozelis nubėgo prie prūdo ir tūptelėjo už tvoros. Laukė valandą, laukė kitą, bet Staselė nepasirodė. Sekmadienio rytą vėl laukė. Išgirdęs ateinančią, iš užančio išsitraukė paketėlį ir nusitaikęs sviedė.

Paketėlis užkliuvo tvorą, atšoko ir krito Juozeliui prie kojų, o Staselė, iškėlusį sunkiom kasom papuoštą galvą, nužingsniavo toliau.

Juozelis spyrė tvorą, aiktelėjo, pagriebė paketėlį ir nušlubavo į savo gultą. Tamsaus slogučio prislėgtas, prasėdėjo pusdienį ant šieno. Prieblاندai užgriuvus, pakilo. Įdėjo paketėlį į motinos pamestą kartono dėžutę ir, surišęs virvagaliu, įkišo giliai į šieną.

Praėjo savaitė, ir kita įpusėjo. Juozelis buvo

niūrus, piktas; šalinosi visų. Vogčiomis žiūrėjo į Staselę, ravinčią gretimame darže; naktimis nemiegojo. Laukė stebuklo ar ką.

Išganinga mintis atėjo visai netikėtai, staiga. Ir kodėl gi apie tai iš karto nepagalvojo! Nieko lengvesnio, kaip prisėlinus prie Staselės miegamąją, įmesti skarelę pro langą.

Naktis buvo karšta, tvanki. Vakaruose žaibai tvyksėjo. Tamsiame danguje mėnulis slampinėjo. Kluono šalinė kvepėjo ajerais ir dobilėliais.

Juozelis įkišo ranką į šieną. Krūptelėjo, kaip cyptelėjusi pelė pranėrė tarp pirštų. Ištraukė dėžutę ir atrišo virvagalį. Dar kartą pasigėrės marga skarele, pajus jos šilkinį šaltumą! Atidarė dėžutę. Pakvipo pelėmis. Juozelio rankos sudrebėjo akys išsiplėtė; kūną sukrėtė rauda.

Iš dėžutės pabiro margo šilko skuteliai.

• KNYGOS

“VILTRAKIŲ VAIKAI”

PR. NAUJOKAITIS

1952 metais PLB Vokietijos krašto valdybos knygų leidykla išleido rašytojos **Petronėlės Orintaitės** — **Balės Vaivorytės pasakojimų knygą “Viltrakių vaikai!”**, laimėjusią Lietuvos rašytojų draugijos 1952 metų jaunimo literatūros premiją. Knyga parašyta gyvu, nepaprastai vaizdingu stiliumi, puikiai atskleidžianti Lietuvos kaimo vaikų gyvenimą ir vaikiškas pramogas, tinkanti tėvynės pažinimo skaitiniams lituanistinėse mokyklose. Laida jau buvo išsibaigus, dėl to autorė šiais 1979 metais knygą iš naujo išleisdino. Pasakojimų tekstas iliustruotas jau mirusio knygų iliustratoriaus **dail. Povilo Osmolskio** piešiniais, viršelis pieštas **dail. D. Stončiūtės-Kuolienės**.

Knygoje yra 14 pasakojimų. Juose visuose veikia gražios Sūduvos kaimo šeimos vaikai — Viltrakiukai: jų net 6 — jau į pusbernius išaugęs Simukas, piemenukų amžiaus Piliukas ir Vytelis, jau pusmergė Gražina ir dvi mažuosės — Rožytė ir Dangutė. Vaikai, ypač berniukai, yra linksmi, guvūs, sumanūs, išdaigininkai, bet nesugedę, morališkai sveiki, linkę viešas kitą paerzinti, bet rimtesniam reikale labai solidarūs, klusnūs ir gerbia tėvų valią. Veiksmas vyksta kaimo

ūkio aplinkoje, turtingoje gamtoje, ganyklose ir laukų platybėse, kur noksta javai, ganosi galvijai, avys, kiaulės, žąsys.

Perbėkime greitosiomis per tuos Viltrakiukų nuotykius ir pramogas. Berniukai pasistatė žaislinį vėjo malūnėlį — gana didelį, visai panašų į tikrą malūną. Kaimynų vaikai pavydėjo tokios pramonės ir svarbiausią malūno dalį pavogė. Tada Piliukas aplink malūnėlį prikalinėjo aštrių kietmedžio iešmų, ir atėjęs vagis pasidūrė kojas. Tačiau Piliukui pagailo kaimynų vaiko, ir jis vagiliukui net padėjo namo pareiti, aptvarstė sužeistą koją ir pažadėjo atiduoti malūnėlį, nes patys sau naują pasidarysą. Keršto jausmas virsta užuojauta ir net draugyste.

Iš gluosnių vaikai prisipurto karkvabalių, jais žaidžia lyg mažais jautukais. Bernas Justinas karkvabalių pripila samdinei Uršulei į lovą po antklode. Šioji išsigandusi prisišaukia visą šeimyną, ir visiems būna gardaus juoko iš merginos bereikalingos baimės. Daugelį Sūduvos sodybų puošia aukšti tiesliemeniai jovarai. Tikra jovarynė buvo ir prie Viltrakių sodybos. Tik vienas Simukas mokėdavo įsluogti iki jovaro šakų ir paskui

įsikarti į pačią linguojančią viršūnę, iš kur labai toli matyti. Mažesnieji vaikai tikis užaugti ir kada nors į tokias aukštybes įlipti. O Simo fantazijai jovaro viršūnėje nėra ribos: jis mato už 10 kilometrų esančiame Naumiestyje balandžius ant bažnyčios stogo, pašėsupyje gumšančius žilvičius, skraidančius žvirblius, meškeriotoją, o dar toliau kitoje pusėje esančiuose Žardeliuose, mamos tėviškėje, mato, ką mylimi giminės veikia, kaip baltos vistaitės kuičiasi pakluonėje, kaip kastytė miega ir t.t. Vaikai dirvonėlyje rado pempės lizdą. Pasigrožėjo kiaušinėliais ir paliko juos nelietę, paukštelės nenuskriaudę. Parodytas ir pempės gudrumas slėpti savo lizdą, nuviloti vaikus tolyn.

Daug juoko vaikams, kai mama priverčia Piliuką iškraustyti savo nutįsio švarkelio kišenių, kuriuose prikrauta visokio šlamšto, “vaikiško turto”. Įspūdinga yra piemenėlių šventė per Sekmines, gyvulių apvainikavimas, jų priganymas sekminpievėje. Storžievį berną Jurgį vaikai nubaudžia — pravažiuojantį ant šieno vežimo apšvirksdami iš pačių pasidirbto vandeninio šautuvo — čirkšlaidos. Tačiau tėtis už tą išdaigą vaikų nepagiria. Įdomi yra kelionė gerų arklių traukiamu vežimu į miestą, į Naumiestį: įdomios pakelės prie vieškelio, įvažiavimas į Naumiestį, pamaldos bažnyčioje.

Mama pasiunčia kurią dieną vaikus slapukės vištos lizdo ieškoti. Toje vaikų kelionėje po įvairias trobų landynes, peludes, vežimines, užlas, ant-

tvartės, paklėtos pažįstame ūkio trobės dalis, visokias šiaudų, pašaro, pelų liekanas. Paskui praleidžiame su Viltrakiais vidurvasario perpietę — tą poilsio valandėlę, kai suaugusieji kiek prisnūsta, o vaikai prasimano žaidimų, pramogų. Įdomios yra ir slėpynės panamės alksnyne. Pagaliau Piliukas prajodina dveigį Sartuką ir džiaugiasi savo vyriškumu. Gardaus juoko yra visiems, kai sena rami kumelė numeta nuo savo nugaros įsigeidusią pajodinėti Uršulę. Pagaliau mama nusiveda vaikus į šermenis: mirė kaimynų Stasė. Čia rintis ir šventos giesmės. Knyga užsklendžiama Gedimino pilies vizija, kai Simuko vaizduotė sukuria Gedimino kariuomenę, kuri pakils ir išvaduos Lietuvą iš rusų valdžios. Kitose vietose randame užuominą, kad Simukas tikrai išėjo savanoriu Lietuvai atsikuriant ir krito dėl Lietuvos laisvės.

Pasakojimai parašyti vaizdžiai ir labai žodinga kalba. Žinoma, mieste augę lietuviai išeivių vaikai, vartoja jau labai nuskurdusį ir svetimybėmis užterštą žodyną, daug ko tuose pasakojimuose nesupras. Bet su išmintingų tėvų pagalba turtingas pasakojimų stilius gali būti labai gera lietuvių kalbos mokykla, gimtosios kalbos praturtinimo priemonė. Ypač vaizdingi yra judesio veiksmazodžiai. Įsiskaitykime į čia išrašomą ištrauką:

“Tik įžvelk į gretimą, jaunai prižėlusį krūmyną; mažieji raudongūžiai, dagiliukai ir kitoki čirpsėdami tik straksi, tik šokuoja nuo šakytės ant šakytės, nardyte nardo po lapų tankmę. Leinos šakutės siūbuoja mojuoja, virpa vis, tarsi upelio vilnys, nors vėjo, rodos, jokio nejauti. Karpyti, rantuoti, pūkuoti lapeliukai, skaidrūs ir tamsžaliai, kiti apygelčiai — savotiškai nukaišo ir dangaus sklypelius, kur šen ten pro liulantį lapijos rezginį prasišviečia. — Į visa besnapsant darosi mažne alsu, mieguista. Suima svajojimai apie kažkur keliaujančius debesis, apie dangaus angelų žydrumą . . . Apie toli už kalnų ir jūrų spindinčius karaliūnų bokštus, ten paslėptas gražuolės karalaitės . . . — Vaikai glustelia smilgų, varpučio, sidabražolių ir samanyno švelnume. Ir paleidžia vydžius palei jovarų liemenis tiesiog viršun — į augštybes . . . Medžių viršugaliai ribuliuoja taip baugiai toli — tur būt, siekia dangaus mėlynus vartus . . . Ogi debesėliai, minkštučiai ir gurūs, rodos, ranka pačiuopiami, slidena . . . Jie vingrina tolydžio šventu rimtumu, ir taip oriai, lyg ties jovarynu Dievulio baldakimą pragorindami” (18 p.).

Kiek čia vaizdžių žodžių! Prie jų dar pridėkime keliolika veiksmazodžių iš vaikų žaidynių vaizdelio: nusliūkinėti, nugūžinti, burgstelti, čilventi, kyšelti, pėdas mėtyti, paknopstom, dulkėti, ristenti, parskuosti, draiskus, protekiniu, skobti, stiegti, atskvernioti, atpleškėti, šukalioti, pravėžlinti, isirabazdinti, brūzti, smalkstytis, išbadikuoti, išgriozti, stimpinti, padusšipti, įsikniausti. Tai vis gyvosios kaimo žmonių kalbos žodžiai. Jų tinkamas pavartojimas labai pagyvina stilių, sudinamina vaizdą.

Ir pats kaimo vaikų gyvenimo gamtoje vaizdas yra labai naudingas laisvosios Lietuvos žmonių buities ir jų kultūros pažinimui. Reikia nuoširdžiai pasidžiaugti, kad tokios gražios knygelės antrą laidą autorė parūpino. Guvūs Viltrakių vaikai vėl sugrįžo pas mus ir nori mūsų draugystės.

Balė Vaivorytė, VILTRAKIŲ VAIKAI, apysaka jaunimui. Iš pirmosios laidos perspaudino “Laiko” spaustuve, Iliustracinėje. Iliustracijos tekste — dail. P. Osmolskio, viršelis dail. D. Stančiūtės-Kuolienės. Išleista 1979 m., 112 psl., kaina nepažymėta.

DAIL. A. IR A. TAMOSAIČIŲ

ĮKURTO

LIETUVIŲ TAUTODAILĖS INSTITUTO TIKSLAI:

1. Rinkti, tirti ir saugoti senąjį lietuvių liaudies meną, kurti bei puoselėti naująją tautodailę.

2. Tirti taip pat kitų tautų atsiekimus jų pačių tautodailėje.

To tikslo siekdamas, L. T. I. — a) renka muziejinės vertės lietuvių liaudies meno vertybes: skulptūrų, medžio drožinėjimo, audinių, juostų, keramikos, papuošalų, ir kitas;

b) tiria liaudies meno originalumą bei istoriškumą, ir vertina rodinį kokybę;

c) puoselėja —

(i) skleidamas liaudies meno bei tautodailės pamėgimą ir skatindamas tuo būdu jaunąją kartą jį perduoti sekančioms kartoms;

Mergaičių tautiniai rūbai, iš kairės: žemaitė ir kapsės (iš A. ir A. Tamosaičių knygos “Lithuanian National Costume”)

(ii) organizuojamas lietuvių liaudies meno ir tautodailės parodas, kursus, mokyklas, paskaitas, simpoziumus;

(iii) ruošdamas ir platindamas spaudos leidinius, straipsnius, paveikslus, filmus ir skaidrių bei nuotraukų rinkinius, liečiančius lietuvių liaudies meną ir tautodailę;

(iv) teikdamas patarimus ir įrengdamas bei puošdamas lietuvių tautodailės charakteringais bruožais kambarius, menes, sales, bažnyčias;

d) kuria, teikdamas pavienius asmenis bei grupes kūrybiniam tautodailės darbui ir remia toje srityje dirbančius;

e) saugo, sudarydamas lietuvių liaudies meno ir tautodailės rodinį rinkinius bei vertybių kartoteką, biblioteką, foto archyvą ir aprūpindamas lietuvių liaudies meno ir tautodailės informacija bei rodiniais muziejus, universitetus;

f) teikia informaciją rašantiems lietuvių liaudies meno ir tautodailės temomis bei išvadas studijų, nagrinėjančių platesnio masto gamybą bei gaminių realizavimą;

g) palaiko santykius su atitinkamomis kitų tautų mokslo ir visuomenės organizacijomis bei paskirais asmenimis.

LIETUVIŲ TAUTODAILĖS INSTITUTAS, c/o 243 South Kingsway, Toronto, Ontario, M6S 3V1, Canada.

KAIP DIEVAS KŪRĖ MOTINAS

Kai Viešpats kūrė motinas, jis dirbo šeštosios dienos viršvalandžius. Tada pasirodė angelas ir tarė: „Jūs praleidžiate labai daug laiko tam kūrinui“. O Viešpats jam atsakė: „Ar skaitėi užsakymo reikalavimus? Ji turi būti lengvai nuplaunama, bet ne plastikinė; turėti 180 judamų ir pakeičiamų dalių; išsilaikyti su kava ir likučiais. Jos skraistė turi būti kaip kėdė, kur prapuola, kai ji atsistoja. Jos pabučiavimas turi išgydyti visas ligas ir nelaimingas meiles. Ji privalo turėti šešias poras rankų“. Angelas nustebo: „Šešias poras rankų? Negali būti!“

„Ne rankos man sudaro problemą“, atsakė Viešpats, „bet trys poros akių. Viena pora, kad galėtų matyti per uždaras duris, kai ji klausia, ką jūs, vaikai, ten darote, nors ir žino, kas ten vyksta. Kita pora užpakalyje galvos, kad galėtų matyti, ką ji neturėtų matyti, bet ką ji turi žinoti. Ir, žinoma, viena pora priekyje, kad ji galėtų matyti klystantį vaiką ir sakyti be žodžių: „Aš suprantu ir myliu tave.“

„Viešpatie“, sakė angelas, švelniai paliesdamas Jo rankovę. „Einam pailsėti. Rytoj . . .“

„Negaliu“, atsakė Viešpats. „Aš bai-

giu sukurti kūrinį, kuris artimas man pačiam. Susirgusi ji gali pati save sugydyti . . . Ji gali pamaitinti šešių žmonių šeimą su vienu svaru maltos mėsos . . . Ji gali priversti devynmetį vaiką gerai, švariai nusiprausti.“

Angelas apžiūrėjo pamažu motinos modelį iš visų pusių ir beveik sudejavo: „Per daug švelni.“

„Bet labai ištverminga“, sako Viešpats. „Negali įsivaizduoti, ką ta motina gali padaryti ir iškentėti.“

„Ar ji gali galvoti?“ — „Ne tik galvoti, bet ir protauti“, atsakė Viešpats.

Pagaliau angelas perbraukė pirštu per motinos modelio skruostą.

„Skruostas yra drėgnas. Aš Jums sakiau, kad per daug visko bandėte sudėti į šį modelį“.

„Tai nėra drėgmė“, sako Viešpats. „Tai ašara“.

„O kam ji reikalinga?“

„Tai džiaugsmui, liūdesiui, nusivylimui, skausmui, vienišumui ir išdidumui.“

„Jūs esate genijus“, sakė angelas.

Viešpats ramiai atsakė: „Ašarų aš jai neįdėjau.“

(Iš anglų kalbos laisvai vertė
B. Vytienė pagal Erman Bombek)

SVENTOJI L. LIAUDIES MENAS

MOTERIS ISTORIJS EIGOJE

B. M.

Kai kada mums gyvenimas pasidaro tikrai nuobodus, nepakenčiamas. Ta pati rutina — darbas, namų ruoša, rūpesčiai vaikais išsemina mūsų fizines ir dvasines jėgas iki tokio laipsnio, kad krentam į pesimizmą, o kartais ir į visišką neviltį. Gerai, kad Dievas moterį sutvėrė, nors ir silpnesnę išoriniai, bet daug patvaresnę, kai reikia pergyvent prailgintą skausmą ar kasdienybės „vergiją“. Tad mūsų įgimtas atsparumas greit paima viršų ir vėl mes suraminam, pakeliam ne tik save, bet ir savo artimuosius iš nusi-vylimo ar nesėkmės drumzlių ir atkakliai žengiam toliau.

Kai apima tokia apatija ir atrodo, kad gyvenimas mus skriaudžia, pravartu prisiminti, kaip moterys gyveno seniau. Jei likimas mūsų metus būtų nukėlęs 100 metų atgal, mes turėtumėm daug daugiau pagrindo dejuoti dėl savo padėties. O jei būtumėm gimę prieš keletą šimtų metų, tai dabar jau

visai negalim įsivaizduoti, kaip buvo galima tokiose sąlygose išgyvent.

Gilioje senovėje moters prototipas yra toks: vyras, kailiu prisidengęs, su buože rankoj tempia už plaukų moterį į savo olą. Tai, be abejo, karikatūristų perdėtas humoro forma moters ir vyro santykių pavaizdavimas. Tačiau, kad moteris buvo vyro vergė, abejoti netenka.

Apie moters padėtį viduramžiais susidarome vaizdą iš istorinių veikalų. Kadangi istorija daugiausia rašo apie karalius ir karalienes ir mažai apie kasdieninių žmonių gyvenimą, tai lengviau galima įsivaizduoti, kaip gyveno karalienės ir princesės. Tačiau, be abejo, žemesnių luomų moterys turėjo panašias problemas, tik keleriopai padidintas vargo ir skurdo.

Pirmiausia matome, kad princesės, reikia manyti ir kitos moterys, būdavo ištekinamos už vyrų labai jaunos — 14-kos, 15-kos metų, nes jų gyvenimas

iš viso nebuvo ilgas. Amžiaus vidurkis buvo apie 37 metus, ir 40 metų moteris buvo sena. Princesė būdavo sužieduojama 6-rių metų ar anksčiau ir išleidžiama į svetimą kraštą pas nepažįstamą vyrą. Žemesniuose luomuose vedybos taip pat būdavo apsprendžiamos tėvų grynai praktiškais apskaičiavimais. Nuo pat pirmos vedybų dienos karalienė tapdavo gimdymo mašina. Tuoju pat tiek vyras, tiek visi dviriskiai pradėdavo laukti įpėdinio. Ir vargas tai princesei ar moteriai, kuri to įpėdinio nepagimdėdavo. Ispanų karalienės Izabelės motina turėjo vienuoliką vaikų, iš kurių tik trys liko gyvi, o pati Izabelė, kuri valdė Columbo laikais, gimė dešimt kartų. Anglijos Caterina, pirmoji Henriko VIII žmona, iš septynių kartų pagimdė tik vieną dukterį ir taip be galo. (Čia aš nerašau istorinio sraipsnio ir vadovaujuos tik atmintim kažkada skaitytų faktų, tad galiu kai kur suklysti, bet nedaug). Gaila, kad visai nėra žinių apie lietuvės kunigaikščių žmonas, bet Lenkijos karalienė Jadvyga ištėkėjo už pagyvenusio Jogailos irgi keturiolikos metų. Pagrindinė priežastis nesėk-

PETROV

NUSIŽEMINUSI GUVERNANTĖ

mingų nėštumų, nežiūrint primityvios medicinos, buvo moterų per jaunas amžius. Dabar sakoma, kad geriausias laikas moterims vaikus gimdyti yra 20 ir daugiau metų. Deja, mūsų moralinių normų palaidumas vėl veda prie to, kad jaunesnės ir jaunesnės merginos tampa nėščios, gimdo silpnus fiziškai ir protiškaiki vaikus, o pačios visakeriopai nesubręsta ir sugadina savo gyvenimą. Per šimtmečius moterų padaryta pažanga ir iškovota teisė subręsti protu ir kūnu ir pasirinkti sau sveiką gyvenimo kelią pačių moterų vėl griunama savanoriškai žalioj jaunystėj tampant vyrų seksualinėm vergėm.

Bet grįžkim prie viduramžių. Jei iš paveikslų karalienės su savo nuostabiais rūbais ir brangenybėm atrodo romantiškai, tai ištikrųjų, turint galvoj vien apsirengimo procedūrą ir šių dienų akimis žiūrint, yra tikras vargas. Jei pridėsi amžiną rūpestį ir intrygą dėl įpėdinių, visuomet grėsiąčią galimybę būti uždarytai į vie nuolyną, bokštą — kalėjimą ar netekimą galvos, tai romantikos visai nelieka. Bet kai pagalvoji apie higieną, tai jau ne juokais džiaugiesi, kad negimei viduramžio karaliene. Nei tie gražūs drabužiai buvo plaunami, nei maudėsi žmonės kasdien. Todėl reikėjo tiek daug kvepalų. Versalio rūmus kasmet uždarydavo metiniam tualetinių dėžių ir apie rūmus susirinkusių atmatų išvalymui, nes smarvė pasidarydavo jau nebepakenčiama.

Gal paprastos moters gyvenimas tais laikais nebuvo toks komplikuoatas, bet turėti kuo daugiau vaikų kiekvienai moteriai buvo beveik būtina. Vyrų daug žūdavo karuose, ligos ir kiti vargai tada reguliavo žmonių skaičių ir nebuvo jokio pavojaus dėl sprogstančiai augančio prieauglio. Nenuostabu, kad moteris būdavo amžinai nėščia tol, kol gimdymo metu ar visai išsisėmusi mirdavo dar jauna.

Tokia padėtis labai daug nepasikeitė beveik iki vadinamų viktorinių laikų. Tai jau mūsų senelių ir prosenelių laikai, kuriuos mes galime gerai įsivaizduoti. Nors daug moterų buvo apsišvietusių ir turėjo garbingą vietą socialinėj santvarkoj, tačiau pagrindinai moters padėtis liko ta pati: gimdyti vaikus, aukštesniuose luomuose būti gražia dekoracija, grakščiai pilsyti arbatą ir vidutiniškai skambinti pianinu ar dainuoti. Tėvas ar vyras ir dabar buvo visiškai namų valdovas. Moteris neturėjo teisės į turta, negalėjo skirtis, tėvas vis dar galėjo duot ar neduot leidimo ištekti. To laiko moterų žodynas susidėjo daugiausia iš žodžių: "Yes Sir", "I would love to", "I am delighted" ir panašiai.

Ypatingai stiprus vyro autoritetas buvo Anglijoje, nors ji buvo laikoma visų žmogaus teisių pirminė steigėja ir gynėja. Aukščiausias autoritetas buvo karalius, paskui lordas, žemvaldys ir paskui žemės darbininkas.

Jei aristokratė neturėjo teisių, tai bent materialiniai jai nieko netrūko,

tuo tarpu masės moterų kentėjo ne tik beteisiškumą, bet didelį vargą ir priespaudą. Nors Anglijoje baudžiamos nebuvo, bet žemdirbys buvo taip priklausantis nuo pono, kad praktiškai jis buvo baudžiauninkas. Mergaitės pradėdavo darbus laukuose nuo dešimt metų už pavalgymą ar išlaikymą, kuris buvo labai prastas. Jei kuri papuldavo į pono virtuvę kaip virėjos padėjėja (puodų gramdytoja ir valytoja), skaitėsi, kad jau išėjo į gerą gyvenimą. Ir jei pagaliau diena iš dienos, metai iš metų be poilsio ar atostogų dirbdama gaudavo kambarinės darbą, ta jau pasiekdavo dirbančių žmonių luome aukščiausią ir pavydėtiną poziciją.

Čia vėl norėtusi prisiminti kaip buvo Lietuvoje? Daugumoje, aišku, kaip visur ar dar blogiau. Bet Vytauto laikais išleistas statutas sudaro vaizdą, kad moterys buvo traktuojamos geriau negu kitur. Be to, neatrodo, kad jos buvo tokios nuolankios kaip Anglijoje, o šeimos gyvenime turėjo daug stipresnį balsą. Bet tai kita ir jau specialistų tema.

Prasidėjus industrializacijai moterų ir vaikų pareikalavimas į fabrikus pasidarė labai didelis. Bet gyvenimas nepagerėjo, nes algos buvo pasibaisėtinaiai mažos.

Tik po to, kai Marxas parašė "Kapitalą" ir vėliau popiežius išleido encikliką apie socialinį gerbuvį, visos žmonijos gyvenimas pasuko kita linkme, bet ypač pagerėjo moterų reikalai. Atsirado sąjūdžiai, kurie iškovojo ne tik balsavimo, bet daug kitų teisių. Juo toliau, juo labiau moterų judėjimas lauzė užtvartą, kol dabar moterys yra lygiateisės prieš įstatymus, darbe ir visame socialiniame gyvenime. Dabar moteris gali pasirinkti ne tik vyrą ir vaikų skaičių, bet ir karjerą.

Tačiau yra moterų, kurios nori būti dar lygesnės. Todėl kova dar nesibaigia. Bet kiekviena įsisiūbavusi švytuoklė pasiekia tokį tašką, kai reikia stabtelėti ir grįžti atgal. Jau yra ženklų, kad išlaisvintų moterų siekiai taip toli nuejo, kad iššaukė priešingą reakciją. Irane ne kokios kaimo bobelės, bet studentės pirmos užsidengė veidus ir panoro grįžti prie nesukomercintos, nesuvyriškėjusios moters tipo. Visas vargas, kad moterys ir žmonija bendrai nesugeba rasti to aukso vidurio ir blaškosi nuo vieno kraštutinumo prie kito. Kas žino, kur šitie nauji vėjai nubloks mūsų dukteris, bet mes vyrams negirdint, galime drąsiai pasakyti: "Mes dar niekad taip gerai neturėjome kaip dabar."

Malonu grįžti mintimis į savo brangią tėvynę Lietuvą ir prisiminti Nemuno šalyje buvusias ir esamas šventas vietas. Prisimename mūsų lietuviškus Liurdus, gal negarsius plačiame pasaulyje, bet visada brangius lietuviškai širdžiai. Prisiminti pakelių koplytėles su skausmingosios Dievo Motinos statulėlėmis reiškia atkurti vaizduotėje anuos laikus, kada seni ir jauni skubėdavo į puošnias Gegužines pamaldas, ar padarę apžadus, išsiruodavo kelionėn aplankyti kurią nors Marijos šventovę Šiluvoje, Žemaičių Kalvarijoje, Pažaislyje ar Vilniaus Aušros Vartuose, Trakuose, Krekenavoje.

Prieš 700 suvirš metų, kada Mindaugas bandė apkrikštinti Lietuvą, Livoniją — dabartinės Latvijos ir Estijos plotai buvo vadinami Marijos žeme — „Terra Mariana“. Taip buvo rašoma dokumentuose tuolaikinio popiežiaus Inocento III. Lietuva apsikrikštyjo, o garsus kryžiuočių ordino magistras su dalimi savo riterių atsimitė nuo Romos, kartu ir nuo Marijos kulto ir priėmė Liuterio mokslą. Taip lietuviai vieni išlaikė „Marijos Žemės“ titulą, kur Marija, kaip ir katalikų tikėjimas, liko gerbiama tikinčiųjų iki šių dienų.

Žvelgiant gilyn į istoriją, yra rasta, kad Vytauto mirties metais (1430) prie Vilniaus parapijos bažnyčios jau buvo steigiamos brolijos. Jos greitai plito parapijose, pagarsėjo platinimu Rožinio, kuris kėlė Marijos garbinimą. Jau Mindaugas, kaip žinome, pasisakė už krikščionybę Lietuvoje. Vytauto laikais buvo pastatyta palyginamai daug bažnyčių, kurių dalis skirtos Šv. Mergelės garbei. Vytautas savo vainikavimui taip pat pasirinko Marijos Gimimo šventę. Sakoma, kad Vytautas per savo krikštą iš Bizantijos imperatoriaus Manuelio II gavo Dievo Motinos paveikslą, buvusį Vilniaus katedroje. Taip pat Trakų stebuklingas Marijos paveikslas buvusi dovana Vytautui. Per visokių pavojų laikotarpius tie paveiksai būdavo paslepiami, kitur išvežami, restauruojami ir net perdirbami. Tačiau mūsų Marijos paveiksai nebuvo daug tyrinėjami, palyginus su Italija, kurioje jie ir dabar dar tyrinėjami ir jų priiskaitoma tūkstančiais.

Nuo senų laikų buvo garsus paveikslas Trakuose. Prie jo plaukdavo procesijos, net karalius Vladislovas Vaza važiuavęs į Trakus to paveikslo pagarbinti.

Krekenavoje Šv. Mergelės su Kūdikiu paveikslas taip pat labai senas. Padavimas sako, kad jis atgabentas iš Krokuvos. Apie to paveikslo Mariją vėliau rašė Maironis savo poezijoje:

Tu stebuklais įgarsėjus,
viltį Tavimi padėjus...
Gelbėk žmogų nelaimingą
savo globa stebuklinga,
Motina Danguos!

Vėlesniais amžiais (17, 18) vienuolynų rūpesčiu dažnai atgabendavo Marijos paveikslius ir net statulas iš užsienio. Į Seinus atgabeno statulą iš Karaliaučiaus. Iš Romos paveikslas atvežtas į Kazokiškes. Vasiliškėje padaryta Čenstakavos paveikslo kopija. Vilniaus bažnyčios buvo papuoštos gražiais Marijos paveikslais.

Mums žinomiausios šventovės yra Trakai, Šiluva ir Aušros Vartai. Žemaičių Kalvarija garsi savo Kryžiaus keliais, o jos Marijos paveikslas atvežtas iš Romos. Taip pat garsus Pažaislis ir daug kitų vietovių.

Yra žinoma, kad į Šiluvą maldininkai keliaudavo jau senais laikais (1550 m.). Vyskupo Valančiaus raštuose pažymėta, kad bažnyčią pastatė Petras Gedgaudas 1457 m. Šiluvos bažnyčia buvo papuolusi ir į kalvinų rankas, o vėliau atpirkta už 16.000 auksinių (17 šm.). Todėl yra manoma, kad Marijos paveikslas ir kiti bažnytiniai daiktai buvo paslėpti žemėje. Iš kur tas paveikslas atvežtas į Šiluvą, nėra žinių. Daug laiko praslinko nuo to. Šiluvos Apsireiškimo stebuklas įvyko 17 amž. Šv. Mergelė pasirodė piemenėliams. Senų laikų vyskupas Antanas Tiškevičius savo pranešime Romai minėjo, kad aklas, šimtametis senelis nurodęs vietą, kur Marijos paveikslas su Kūdikiu rankoje, pieštas drobėje, rastas mišku apaugusioje vietoje. Vėliau ten pastatė koplyčią su statula, kai Mariją matė vaikai. Didžioji Šiluvos šventė — Šilinės, Šv. Marijos gimimo šventė rugsėjo 8 d. iki šių laikų švenčiama Lietuvoje visų tikinčiųjų.

Šalia Šiluvos Madonos žymiausias centras — Vilniaus Aušros Vartai. Jų pradžia nėra gerai išaiškinta. Patys Aušros Vartai — vieni iš vartų mūruose, kurie buvo pastatyti apie sostinę Aleksandro laikais (16 amž.). Nors nėra istoriškų duomenų, bet kaip kas sako, kad Marijos veidas modeliuotas iš Barbaros Radvilaitės. Kiti teigia, kad Aušros Vartų Madona — italų mokyklos, dar kiti, kad daryta Kro-

MADONA

16 A.

kuvoje. Specialistai daug studijavo apie tą paveikslą. Vienas iš jų J. Klossas aiškina, kad toji Madona, dešinėn palenkta galva ir maldai sudėtomis rankomis, priklauso 16 amž. italų mokyklai. Spėjama, kad greičiausiai piešta pačiame Vilniuje, kur Zigmanto Augusto dvare buvo ir italų tapytojų. Popiežiaus Pijaus XI pasiūlymu paveikslas pavadintas Gailestingumo Motinos vardu 1927 m. Yra galvojama, kad tas paveikslas patalpintas Aušros Vartuose 1570 m., kada visur sklido protestantizmas ir katalikybei buvo didelis pavojus. Taip pat pasakojama, kad tą paveikslą Algirdas parsivežęs iš Krymo ir kad Muravjovas planavo jį iš katalikų atimti. Aušros Vartai tikinčiųjų gausiai lankomi ir dabar Lietuvoje.

Apie Pažaislio vienuolyno stebuklingąją Madoną yra daug tyrinėta ir nustatyta, kad buvo padovanota vienuolyno steigėjui Kristupui Pacui popiežiaus Aleksandro VII. Paveikslą žmonės labai garbino, nors vienuolynas ir buvo uždarytas po 1831 m. sukilimo. Marijos Aplankymo šventė — liepos 2 d. čia sutraukdavo minias žmonių. Nuo 1893 m. stebuklingas paveikslas buvo nešamas į Kauną gegužės mėn., o liepos 2 d., šventės išvakarėse, su procesija grąžinamas į vienuolyną. Paskutiniu laiku šis paveikslas liko perkeltas į Kauno katedrą. (Dievo Motinos paveikslas iš Kau-

• MOTERYS PASAULYJE

RAŠYTOJA KAROLĖ
PAŽERAITĖ

Apie rašytoją egziliėje kalbėti, apie ją rašyti įprasta tik tada, kai jis gauna premiją, ar kai išleidžia kokią kontroversinio turinio knygą. Mūsų rašytojai pensininkai dažnai pamiršami.

Štai (dabar sunegalavusi — per nelaimę) rašytoja Karolė Pažeraitė sulaukė jau gana apvalaus amžiaus, nors vis tebėra kūrybinga, planuojanti vienus darbus užbaigti, gal ir kitus dar pradėti.

Jos tėvus — Bernardą Pažerą, kaip nepatikimą, rusų valdžios išsiųstą mo-

kytojauti į tolimą Lenkiją ir Vandą Janavičiūtę-Pažerienę, keliomis kalbomis rašiusią eilėraščius, būtų verta paminėti ir atskirai. Tai įdomios asmenybės, patriotai lietuviai, už jų ryškią kultūrinę veiklą stumdyti caro; Krasnike, Liublino gubernijoje gimė jų dukrelė Karolė, kuri tačiau pradinį mokslą išėjo Lietuvoje, gimnaziją — Maskvoj, Varonežę ir Marijampolę. Galiausiai, baigusi Pavasario gimnaziją Kaune išklaušė lietuvių ir prancūzų kalbų bei literatūros kursą Kauno VD U-te ir tada — mokytojavo, dirbo įstaigose. Nuo 1938 m. dirbo Lietuvos pasiuntinybėj Varšuvoj ir Maskvoje, iš kur 1944 m. pasitraukė iš Lietuvos ir nuvyko į Braziliją. San Paulo mieste ji daug dirbo kultūrinėje veikloje ir buvo „Mūsų Lietuvos“ bendradarbė. Vėliau persikėlė gyventi į Ameriką (dabar jos adresas yra: 1636 S. 49 Ave., Cicero, Ill. 60650).

Brazilijoje gyvendama išleido novelių rinkinį „Didvyrių žemė“. Jos populiarus romanas „Liktūnas“ pasirodė 1948 m. Vokietijoje. „Liktūne“ ir vėlesniame romane „Anapilio papėdėje“ rašytoja su meile, labai gražiu stiliumi aprašo Džukijos gamtą, vaizduoja kaimo žmonių jautrią sielą. Karolė Pažeraitė yra užmaniusi ir pradėjusi platesnį romaną iš dailininko Jono Rimšos gyvenimo.

Autorė įdomi savo parapsichiniais išgyvenimais, kurie atspindi (Jonės Vingėlaitės asmeny) jos kūryboje. Religinėmis temomis — „Laivo“ bendradarbė. Bendradarbiavo ir „Drauge“, „Lietuvių Dienose“, „Mūsų Lietuvoje“.

no katedros buvo pavogtas, bet vagi pavyko sugauti ir paveikslas buvo sugrąžintas, red.)

Lietuva net kelis kartus buvo pakelbta Marijos žeme. Marijos garbei sukurta daug giesmių, poezijos, tapybos ir skulptūros. Dievo Motinos statulėlės, matytas pakelėse, galima vadinti lietuviškomis Pietomis. Jos turėjo savo lietuvišką charakterį — su septyniais širdin išmeigtais kalavijais ir angelėliais su žvakėmis. Tai yra išraiška gilaus liudėsio ir lyrizmo, didelio jautrumo išsakymas.

Šių dienų Lietuvoje, kai pakelėse nebeliko nei Rūpintojėlių, nei Dievo Motinos koplytėlių, kur persekiojama religija, kenčiančiam tautiečiui lieka tik viltis ir gražus senų laikų atminimas. Šiluva, Aušros Vartai ir kitos

šventovės, lyg ta amžinoji ugnis, ty liai rusenanti tikėjimu, jaučiama visoje Lietuvoje.

Kaip po 17 amž. nelaimių Marijos garbinimas suspindėjo Lietuvoje, taip ateis laikas, kada keliai vėl bus pilni keliautojų, lankančių šventąsias vietas. Lietuvis prieš 300 metų maldavo Mariją:

Užtark, Pana, šventom maldom
sava . . .

O mes šiandien giedame Maironius
mums paliktą giesmę:

Marija, Marija, skaisčiausia
lelija . . .

Mes šventai tikime laisvės rytojui!
(Iš A. Maceinos „Didžioji Padė-
jė“).

Paruošė B. Vytienė

Buvo „Lietuvių Enciklopedijos“ talkininkė.

Jaunimui yra parašiusi apysaką „Nusidėjėlė“, kurios buvo išėjusios net dvi laidos, nes turėjo skaitytojuose didelį pasisekimą.

„Anapilio papėdės“ romane autorė vaizdžiai aprašo Lietuvos nepriklausomybės kūrimosi laikotarpį. Gamtos aprašymuose ir paprastų žmonių vaizdavime autorė yra sukūrusi labai gražių vaizdų.

Karolė Pažeraitė, tebebūdama kūrybinga ir turėdama įdomių išgyvenimų iš Nepriklausomos Lietuvos laikų ir iš tremties klajonių, galėtų pensininkės metais dar parašyti romanų ir, taip pat, savo atsiminimus, kurie tikrai būtų įdomūs, ypač iš darbo atstovybėse laikų.

Kad tik jos dabartiniai negalavimai susitvarkytų . . .

A. R.

Kompozitorė Giedra Gudauskienė 1980 m. balandžio mėnesio 12 d. dalyvauja su savo kūrinių Kalifornijos universiteto programoje, kur Studentų choras išpildys jos „Lietuvių liaudies dainų pyne“. Šioje programoje — tik moterų kompozitorių darbai; Giedra Gudauskienė — vienintelė muzikė, dalyvaujanti ne su angli kalboje dainuojamomis dainomis; lietuviškos dainos bus išdainuotos lietuvių kalba.

G. Gudauskienė yra Europoj ir Amerikoj studijavusi muziką ir jau subrendusi, savaiminga kūrėja-kompozitorė. Dabar amerikiečių leidyklos yra spausdinamas jau šeštas jos gaidų leidinys. Į plokšteles jos kūrybos yra įdainavusios — Vincė Jonuškaitė, Gina Čapkauskienė ir kitos solistės bei moterų ansambliai.

G. Gudauskienė yra, taip pat, nuoširdi visuomeninė-pedagogė, žinoma,

muzikinėje srity. Dauguma Kalifornijos lietuvių parengimų, ypač jaunimui, remiasi jos pagelba ir patarimais; visose išeivijos kolonijose noriai išpildomi ir mielai išklausomi jos melancholingi, tačiau — lengvos, žaismingos formos, kūriniai. A. R.

Dail. Genė Valiūnienė - (Balsytė) gyv. (nuo 1949 m.) Toronte, Kanadoje, yra žinoma keramikė. Keramikos meną studijavo pas privačius mokytojus ir įvairiuose meno kursuose. Vėliau pradėjo domėtis tapyba, dabar daugiausia dirba vario ir emalio dekoratyvinius išdirbinius; su savo darbais G. V. dalyvavo lietuvių, latvių ir kanadiečių parodose. Genės Valiūnienės dukra Snieguolė ir sūnus Auksuolis irgi yra menininkai.

• SVEIKATA

RŪGŠTAUS PIENO REIKŠMĖ MITYBOJE

ALEKSANDRA VAISIŪNIENĖ

Dr. Vanderis rašo, kad rūgštus pienas turi dideles gydymo savybes, neutralizuoja nuodus, kurie atsiranda žarnose nuo maisto liekanų, valo kraują, gydo vidurių užkietėjimą, kuris yra laikomas, kaip pirmoji priežastis per greitos senatvės priartėjimo.

Bulgarija, Turkija, Jugoslavija, Rusija, kurių kraštuose yra daug valgomą rūgštaus pieno ir Yogurto, žmonių amžius tuose kraštuose daug ilgesnis kaip kitų pasaulio tautų, ypač ryškiai pastebimas pas to krašto pie-
menis, kurie nesineša kito maisto su savimi, kaip tik rūgštų pieną su juoda duona. Taip pat galima išmirkyti grūdus per 48 val. ir sumalus sumaišyti su rūgščiu pienu ar jogurtu. Valgant vien tik tokį maistą, galima maitintis be jokio pavojaus ilgesnį laiką.

Cukraus ir rūgštų pieną nepatariama dėti, nes cukrus panaikina gydymo savybes. Gydomoji jėga yra kaip tik toje rūgštyje, kurią pagamina rūgštus pienas.

Med. dr. Buchinger apie rūgštų pieną rašo, kad sveikiausia pieno valymo forma tai yra rūgštus pienas, nes jis yra turtingas įvairiais vitaminais ir mineralais, be to, lengvai virškinamas. Virtas pienas jau yra "miręs" pienas ir daug mažiau sveikatai tinkamas, kaip rūgštus pienas. Jis taip pat pataria valgyti varškę su daržovių prieskoniais, kaip svogūnais, svogūnų laiškais, krapais ir kitom tinkamom daržovėm.

Dr. Bircher Benner, keletos sanatorijų steigėjas Šveicarijoje, rašo apie atsijauninimo eleksyrą.

Per paskutinius dešimtis metų įvairiuose pasaulio kraštuose buvo pasirodžiusių įvairių aprašymų apie "atsijauninimo eleksyrą", kaip išsisaugoti ir atgauti žmogaus organizme pasenėjusią spalvą ir suvytusią žmogaus išvaizdą, bet iš tikrųjų neteko pastebėti nė vieno pažadėto išsipildymo. Vieninteliai, kas liečia atsijauninimą, tai galima atsiekti tik žalia maisto dieta tinkamai pagaminta ir panaudota, pradedant gerti žalių daržovių sultis, valgant žalias daržoves, vaisius ir grūdų patiekalus. Taip pat nėra kitų maisto produktų, kurie padėtų nugalėti palinkimą į storėjimą, kaip vien tik žalia mityba, kuri nėra visai kenksminga, bet, priešingai, žmogus, pripildęs savo organizmą tinkamais vitaminais ir mineralais, pavcikus glandų veikimui, pašalins pavojų į nutukimą. Nešvari, pilka veido ir kūno oda įgaus rusvą sveiką spalvą. Tik šioje mitybos formoje glūdi tikrasis "atsijauninimo eleksyras".

Gydytojas Carlos Casanova Lenti rašo apie trumpą kelių dienų dietą su rūgščiu pienu. Šis trumpas kelių dienų maitinimasis vien tik rūgščiu pienu (galbūt su mažu gabaliuku juodos duonos) tinka daugiau moterims, kurios nori numesti svorį. Rūgštus pienas ar jogurtas turi būti be druskos ir cukraus, jei nori — gali būti primaišyta kiaušinių vaisių. Šis mitybos laikotarpis gali būti atliktas net dirbant, per kelias dienas ar net kelių savaikių bėgyje, kaip kas panorės. Prisilaikant šios dietos, vartotojai sako, kad jaučiasi labai lengvai, kvėpuoja be sunkumų, nejaučia nuovargio ir lengvai numeta svorį. Be to, primena, kad labai sveika pasimaitinus kelias dienas paprasta bei priprasta mityba, vieną dieną savaitėje maitintis tik rūgščiu pienu.

Natūropatijos dr. Jose Castro irgi išreiškia savo nuomonę sveikatingumo išsilaikymu. Jei norime išsilaikyti sveikais, tai žmonija mitybos atžvilgiu turi grįžti prie gamtos išaugintų produktų, nes šiandieninis mūsų fiziologinis ir biologinis instinktas yra atrofuo-
tas nuo netinkamo maisto naudojimo. Norint atgauti natūralią veikimo formą, priverstinai turime grįžti prie nurodytų gamtos dėsnių. Mūsų protavimas, psichologija ir moralė yra pasikeitusi, mes turime ir vėl priprasti respektuoti gamtos nuostatus. Kada žmogus anksčiau gyveno, prisilaikydamas natūralių nurodymų, visos organizmo funkcijos buvo atliktos pagal natūralų instinktą. Su civilizacija atsirado rūkalai, alkoholis ir kitos negerovės.

Ar alkoholis ir rūkalai yra mums reikalingi? Ne, nes jie tik trumpina ir skaudina mūsų gyvenimą.

Ar kava ir arbata yra reikalinga mūsų gyvenime (juoda)? Ne, nes yra kenksminga mūsų sveikatai.

Ar mėsa mūsų dietoje yra reikalinga? Ne, nes mėsa žmogaus organizmui yra kenksminga ir nukreipia į vidurių užkietėjimą, sukelia šlapimo ligas, sukrečia nervų sistemą, apsergame artritu ir gal net vėžio susirgimais.

Natūralus maistas apsaugos žmogaus organizmą nuo visų moralinių ir fizinių negerovių. Būti vegetaru — reikia gerai pažinti mitybą ir jos reikšmę žmogaus organizme.

Panaudojus sekančią mitybos dietą, susidedančią iš rūgštaus pieno, suvalgant kokį nori kiekį neribotą laiką ir prijungiant gydytojo Bircher Benner košelę: iš vienos saujos riešutų ar migdolų, sumalus su vienu puoduku apelsinų sunkos, pridendant vieną didelį obuolį, porą bananų, šaukštą medaus ir truputį citrinos. Šia dieta per ilgesnį laiką bus galima pašalinti daug vidaus negalavimų, neprimaisant jokio kito maisto. Kaip mes begalvotume ir kokių nurodymų beprisilaikytume, mūsų sveikatingumas ir amžiaus pratęsimas priklausys nuo pačių supratimo. Gražų obuolį visuomet bus daug sveikiau suvalgyti, negu "apdegusį" kotletą.

Literatūra: Dr. Vanderis, "La Cocina moderna", Ispanija, Barcelona, 1958 m.; Dr. Buchinger, "Roh und vegetarische Kost", Vokietija, Hannover; Gyd. Bircher Benner, "Gran Libro de Cocina Dietica", Ispanija, 1968 m.; Dr. Jose Castro, "La Nutricion Moderna", Ispanija, 1975 m.; Gyd. Casanova Lenti, "Neo-Hipocratismos, Naturismo o Reforma de Vida", Peru, Lima, 1967 m.

• Madų ir grožio pasaulis

Veda I. KAIRIENĖ

STORESNĖMS MOTERIMS

Visas Šiaurės Amerikos kontinentas seka plonumo ir dietos manijas. Madų kūrėjai skiria savo rūbus plonomis, sudžiūvusioms moterims. Atrodo, jei jau "išaugai" iš 14 dydžio — imk ginklą ir nusišauk.

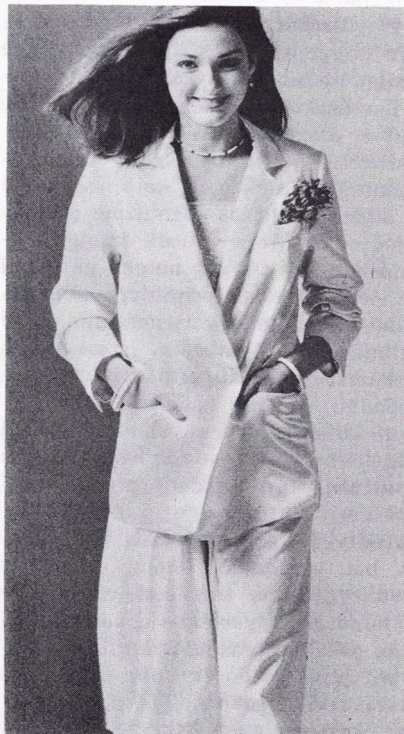
Austrijoje gimusi ir nuo jaunystės Amerikoje įsikūrusi madų kūrėja ir madų laikraščių žurnalistė, Stella Jolles Reichman neseniai parašė knygą, kurią dedikavo dvidešimčiai milijonų "pilnesnių" moterų. Pati Stella yra penkių pėdų aukščio ir sveria 199 svarus. Jos išmieros yra 48-38-48.

Savo knygoje ji duoda visą eilę nuotaiką pakeliančių entuziastingų patarimų.

Sekančiose eilutėse patiekiami Stellos patarimai einančioms apsipirkti storesnėms moterims.

1. Nepirk jokio rūbo, kuris yra per angštas.
2. Eidama pirkti suknelę ar eilutę, būtinai užsidėk gerai tinkantį gorsę.
3. Nepirk per ilgų rūbų.
4. Dėvėk patogius batukus. Venk per siaurų, spaudžiančių batų, kurie suteikia veidui rūgščių išraišką.
5. Nepirk per trumpų suknelių. At-

simink, kad storos kojos labai negražiai atrodo per kelius iš užpakalio.

6. Nedėvėk per siaurų kojinių ar panty-kojinių, nes per siauras kojines išsivers rimbai.

7. Pasirink sukneles tinkamais raštais. Ne gėlės, bet geometriniai raštai — juostelės, eglutės ir taškeliai labai tinka storesnėms ponios.

8. Nedėvėk gilių iškirpimų ir be rankovių suknelių jei tavo rankos storos arba apdribusios. Jei turi be rankovių sukneles, pasivilk po jom lengvą palaidinę su rankovėm.

9. Nedėvėk keletos eilių rūbų kartu: palaidinės, liemenės ir švarko. Tokie rūbai tetinka plonom.

10. Rinkis ryškesnes spalvas. Jos palaiko gerą nuotaiką.

11. Negalvok, kad storesnės moterys turi visą laiką dėvėti "palapines". Kam

gi savo figūrą slėpti? Kiekvienas su-tvėrimas turi savitą formą.

12. Krautuvėje pabandyk pasimie-ruoti ką nors visiškai skirtingo ir nau-jo. Niekad nespėsk apie rūbą, kaban-tį ant pakabeklio. Užsidėk jį ir atidžiai pasižiūrėk į save veidrody.

13. Nekreipk daug dėmesio į kriti-ką. Susidaryk apie save savo pačios nuomonę.

14. Dėvėk kaip galima dažniau suk-neles su vertikaliom juostelėm.

15. Nedėvėk per ankštai suveržtų diržų. Jei tavo liemeniui netinka, ne-dėvėk jokių diržų.

16. Jei tau tinka — dėvėk kelnės. Bet jos turi būti gero kirpimo ir la-bai gero pasiuvimo.

17. Nedėvėk nieko kas tau nepatin-ka, nors tai būtų ir paskutinės mados kūrinys. Atsimink, niekas negali mums įsakinėti. Spėsk pati, kas tau geriau-siai tinka.

Prancūzijos prezidento žmona ir kitų aukštų pareigūnų žmonos visada dėvi savų madų kūrėjų rūbus, kaip Chenel ir kitus.

18. Kartais nusipirk ką nors pabrėžiančio tavo pilną figūrą. . .

19. Neeikvok energijos ir laiko, lakstydama po nežinomas krautuves. Daug geriau pirkti pažįstamoje krautuvėje kur esi ką nors tinkamo pirkti, kur pardavėjos patyrusios, mandagios ir pasiruošusios padėti. Yra svarbu turėti vieną pardavėją, kuri žino tavo skonį.

20. Nesivesk, eidama apsipirkti, nei draugių nei seserų. Daug lengviau yra pasitarti su patyrusia pardavėja ar krautuvės vedėja. Tai jų amatas ir jos labiausiai patyrusios.

21. Besimieruodama rūbus, pasižiūrėk kaip jie atrodo iš šono ir iš užpakalio, nes ne visada žmonės žiūri iš priekio.

22. Eik apsipirkti geroj nuotaikoje, rūbų pirkimas neturėtų būt pareiga, bet pramoga.

23. Nebijok pasiskusti krautuvės vedėjai, jei pardavėja buvo nerangi, nemandagi ar susiraukusi. Niekas neprivalo pasijusti antros eilės piliečiu.

24. Taip pat, jei pardavėja ypatingai maloni ir patarnauja su šypsena ir dėmesiu, neužmiršk jos pagirti vedėjai. Mūsų laikais patarnavimas kasmet prastėja, tad jei pasitaiko reti entuziastingi pardavėjai — įvertinkime ir prisiminkim jų patarnavimus su dėkingumu.

25. Neik rūbų pirkti, jei esi susi-

erzinusi ar pikta. Tikriausiai nusipirksi ką nors visai netinkamo.

26. Neužmiršk prie geros suknelės ar cilutės nusipirkti priderintus priedus. Arba derink perkamą suknelę prie turimos geros poros batukų ar rankinuko.

27. Niekad neatidėliok apsipirkimo paskutinei valandai. Niekas nieko gero nenuveikia skubėdamas. Ypatingai pilnesnės moterys turi savo aprangą atidžiai planuoti.

28. Nedėvėk nepataisytų ir nepritaisytų rūbų.

29. Besimieruodama naują rūbų, išsitiesk ir nusišypsok. Niekas netinka prie surūgusio veido.

30. Retkarčiais leisk sau nusipirkti ką nors, ko visą laiką norėjai, kad ir ką nepraktiško. Tokia maža "tuštybė" pakelia nuotaiką.

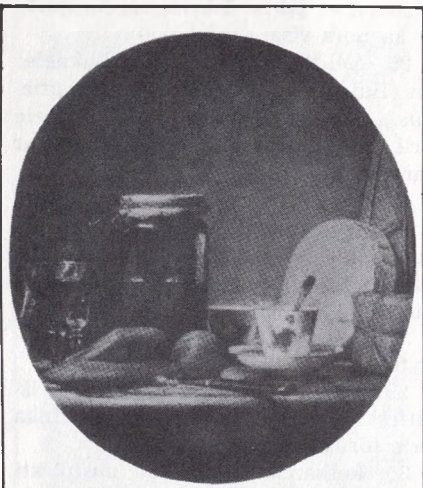
31. Besimieruodama suknelę išeik iš mažos mieravimosi užtvarelės į erdvesnę patalpą, kur galėtum save matyti iš tolo veidrody. Stebėk pardavėjų ir kitų pirkėjų reakciją. Jei ta suknelė tau labai gerai tinka, pastebėsi iš jų veidų išraiškos.

32. Retkarčiais nusipirk ką nors labai moteriško, minkšto ir pukuoto.

33. Neužmiršk taip pat gražių baltnių. Niekas tiek nesuteikia, kad ir stambiai moteriai, moteriškumo kaip ilgi, meginiais gausiai papuošti naktiniai marškiniai.

MADOS
STABESNĖM
MOTERIM

• Šeiminių kampelis

Veda L. MURAUSKIENĖ

Varškės blynėliai

- 1 sv. sausos varškės,
- 1 štl. tarkuotos citrinos žievelės,
- žiupsnelis druskos,
- 1 št. miltų,
- 2 išplakti kiaušiniai, riebalų.

Sausą varškę pertrinti per sieta, sudėti druską, citrinos žievelę, miltus ir gerai išsukti. Keptuvėje pakaitinti aliejų, įdėti dėl skonio sviesto, šaukšteliu dėti mažus blynėlius, pakepinti iš abiejų pusių ir servuoti su uogiene.

Patarimai:

- Kad sukietėjęs rudas cukrus atsileistų, palaikykite keletą minučių karštoje krosnyje.
- Vienas šaukštas acto apsaugo verdančius makaronus nuo sulipimo.
- Pjaustomą sūrio pusę patepkite sviestu, apsaugos nuo išdžiūvimo.
- Norint žalius salotus ilgiau išlaikyti šviežius, pašlakstykite keletą lašų citrinos sunkos.
- Jei verdant maistą įberėte per daug druskos, idėkite luptą bulvę, kad sugertų dalį druskos.

Kimšti pamidorai

Prinokusius (tvirtus) pamidorus nuplauti, išimti vidaus masę, vidų pabarstyti druska, apversti (kad ištektų sunka) ir iki vartojimo laikyti šaldytuve. Pamidorus prikimšti galima sekančiu būdu:

1. Labai smulkiai supjaustyti: kopūstą, šviežią ananasą ir išpjautą pa-

midoro masę; palaikyti ant koštovo, kad nuvarvėtų, sumaišyti su majonezu ir kimšti.

1. Virtą arba keptą vištieną supjaustyti mažais gabalėliais; nulupty agurką, išimti sėklas ir supjaustyti su pamidoro mase; pridėti prieskonius, majonezo ir kimšti.

3. Varškę sumaišyti su smulkiai pjaustytais laiškais, pridėti prieskonių, šaukštą rūkščios grietinės ir kimšti. Prikimštus pamidorus galima papuošti su tomis pačiomis daržovėmis (laiškais, agurkais, ananasais), išpjauti žvaigždutes, trikampių ir t.t.

Kiaušiniai "Benedict" (2 porcijos)

- 2 kiaušiniai,
- 2 angliški "mufins",
- 1 riekelės kumpio arba šoninės, sviesto,
- olandiško padažo.

Kiaušinius be lukštų išvirti vandenyje, "muffins" paskrudinti, kumpį arba šoninę patroškinti svieste. Olandišką padažą paruošti sekančiais: 2 št. sviesto, 1 kiaušinio trynį, ¼ štl. citrinos sunkos, pipirus ir druską (pagal skonį) gerai išmaišyti; į indą įpilti truputį karšto vandens, po truputį pilti mišinį ir maišyti kol sutirštės. Į lėkšteles įdėti po virtą kiaušinių, "muffin" ir kumpį arba šoninę, užpilti olandišku padažu.

Olandiško padažo įvairumai

Olandiškas padažas tinka prie įvairių patiekalų, taip pat galima vartoti

kaip pagrindą kitiems padažams (pagal "Kiaušiniai Benedict" proporciją).

"Mousseline" padažui — pridėti 1½ štl. plaktos grietinės.

"Maltaise" padažui — sunką ½ apelsino ir ¼ štl. tarkuotos žievelės (tinka prie baltų šparagų).

"Girandine" padažui — 1/5 štl. garstyčių miltelių (tinka prie jautienos).

Itališka sriuba (1 porcija)

- 1 pd. buljono,
- 1 riekė paskrudintos baltos duonos,
- 1 kiaušinis,
- Parmesano sūrio (tarkuoto).

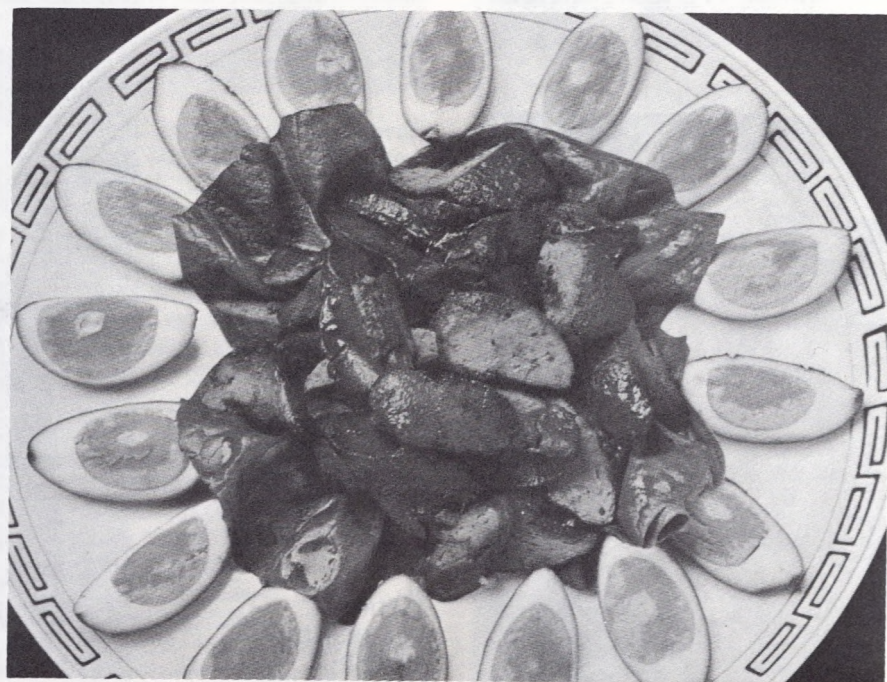
Į verdantį buljoną įleisti kiaušinių (lukšte), į sriubos dubenėlį įdėti paskrudintą duoną, uždėti išvirusį kiaušinių, užberti sauja sūrio ir užpilti buljonu.

Vištiena vyno padaže

- 3 sv. vištienos,
- 2 št. sviesto,
- druskos, pipirų, česnako,
- 1 pd. buljono (įmaišyti truputį miltų),
- 1 pd. balto vyno (sausas),
- ¼ pd. grietinės,
- ½ pd. migdolų (kapotų),
- 1 pd. pjaustytų grybų,
- kapotų petražolių.

Vištienos gabalus pakepinti svieste, pabarstyti druska, pipirais ir česnako milteliais; sudėti į pailgą indą, užpilti buljoną, grietinėle ir vyną; indą už-

VISČIUKO KEPENYS PAPUOSTOS KIAUSINIŲ SKILTELĖM

dengti su "foil" ir kepti 350° apie 30 min.; atidengti ir vėl kepti apie 30 min. Kai mėsa bus minkšta sudėti į gilesnį indą, užpilti padažą, ant viršaus užberti svieste pakeptus grybus ir migdolus; pabarstyti kapotomis petražolėmis ir servuoti (tinka: bulvių košė, troškintos morkos, paskrudinta balta duona, arba spanguolių uogienė).

Viščiuko kepenys

½ sv. viščiuko kepenų,
½ poro (leek),
1/6 štl. "ginger" miltelių,
2 št. sesamo sėklų aliejaus
(sesame seed),
padaryti padažą iš: (2¼ št. cherry,
8 št. sojos padažo, 2¼ št. cukraus,
2 št. vandens),
4 kietai virti kiaušiniai,
1¼ štl. sesamo sėklų aliejaus,
1 štl. cukraus,
saloto lapų papuošimui.

Kepenis pamirkyti vandenyje ir supjaustyti mažais gabalėliais. Truputį apvirinti ir nusausinti. Porą sutrinti su "ginger" milteliais ir pakepinti kartu su kepenimis karštuose riebaluose. Supilti paruoštą padažą, sudėti kietai virtus (nuluptus) kiaušinius ir troškinti ant lengvos ugnies, kol visas skystis susigers. Išimti porą; sumaišyti aliejų su cukrumi ir pašlakstyti kepenis. Indą išdėti saloto lapais, uždėti kepenis, kiaušinius supjaustyti ir sudėti aplinkui. Greitas užkandis, tinka su paskrudinta balta duona.

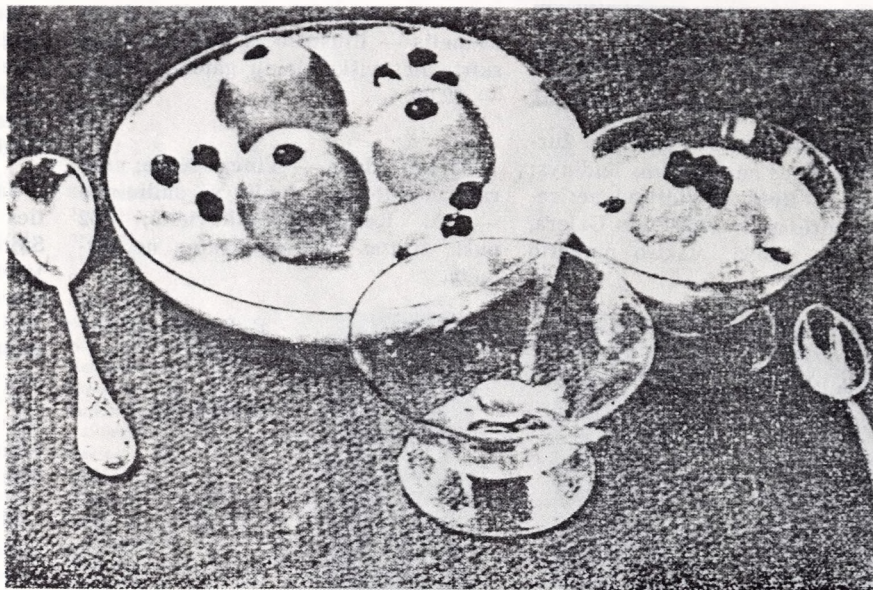
Mielinės obuolių spurgos

300 g. obuolių (tarkuotų),
2 pd. pieno,
1 pk. mielių,
3 št. cukraus,
2 št. sviesto,
1 sv. miltų,
2 kiaušiniai,
riebalų, virimui, cukraus pudros, druskos.

Mieles praskiesti truputyje šilto pieno ir sumaišyti su šaukštu miltų. Joms pakilus sumaišyti su likusiu pienu, cukrumi, druska ir išplaktais kiaušiniiais. Sudėti miltus, ištirpytą sviestą ir tarkuotus obuolius; viską išmaišyti, uždengti ir palikti šiltai, kad pakiltų. Riebalus įkaitinti, šaukštu dėti teslą ir apvirinti iš abiejų pusių. Pabarstyti cukraus pudra.

Obuolių saldainiai

1 sv. obuolių,
½ sv. cukraus,
100 g. apelsinų žievelės,

OBUOLIAI DREBUČIUOSE (iš "Viskas iš obuolių")

50 g. riešutų,
vaflių.

Nuluptus obuolius smulkiai supjaustyti, užberti cukrumi, palaikyti 3 val. kambario temperatūroje. Atsiradus skysčiui obuolius maišant kaitinti 30-40 min., kol sutirštės. Baigiant kaitinti, subert maltą apelsinos žievelę ir kapotus riešutus. Sutrupinti vaflius ir juose gerai pavolioti obuolių masės kamuolėlius. Gerai atvėsinti ir sudėti į popierines formeles, laikyti dėžutėje (nuo šokoladinių saldainių).

Obuoliai drebučiuose

6 obuoliai,
1 pd. vandens,
citrinos sulčių,
100 g. cukraus,
kapotų riešutų ar migdolų,
2 pokeliai želatinos, uogienės.

Obuolius nulupti, išimti sėklas ir trumpai pakaitinti vandenyje su cukrumi ir citrinos sultimis. Išgriebtus obuolius atvėsinti, į vidų įdėti riešutų ir uogienės; sustatyti į gilesnį indą ir užpilti pradedančiais stingti drebučiais; palaikyti šaldytuve, kad sustingtų. Servuoti su sausainėliais.

Obuolių lietiniai

½ sv. obuolių,
100 g. miltų,
1 kiaušinis,
2 kiaušinių baltymai,
2-3 št. pieno
trintų džiovintųjų,
druskos, riebalų kepimui, cukraus,
cinamono.

Kiaušinį išplakti su druska, sudėti miltus, pieną ir gerai išsukti; sudėti išplaktus baltymus ir viską išmaišyti. Keptuvėje įkaitinti riebalus ir kepti plonus lietinius; ant viršaus uždėti plonais griežinėliais supjaustytus obuolius ir pabarstyti džiovintais; lietinį apversti, kad apkeptų ir kita pusė su obuoliais. Servuojant pabarstyti cukrumi ir cinamonu.

Pamidorai kimšti obuolių salotomis

2 obuoliai,
1 agurkas (paraugintas 1 dieną),
2 št. majonezo,
4-6 pamidorai.

Agurką ir obuolius nulupti, supjaustyti mažais kubeliais, sumaišyti su majonezu. Nupjauti pamidorų viršūnėles, šaukšteliu išimti sėklas ir prikimšti paruoštu mišiniu. Tinkamas užkandis su paskrudinta duona.

PRAŠOM SUMOKĖTI

"MOTERS"

PRENUMERATĄ

8 DOLERIUS

UŽ 1980 METUS!

Administracija

• Atsiųsta paminėti

Lietuvis žurnalistas — Lietuvių žurnalistų Sąjungos neperiodinis leidinys; redaktorė — **Rūta K. Vidžiūnienė**; redakcijos adresas — 23500 Via Galera, Calif., USA, 91355; atskiuro numerio kaina — \$1.00.

Toronto Prisikėlimo parapijos choro 25-metis — iliustruotas leidinys, dalis skirta lietuviškų dainų gaidom; kaina — \$2.00.

Klajūno dalia — **Vincas Nekė**; eilėraščiai, autoriaus leidinys; dailininkė — **A. Korsakaitė-Sutkuvienė**; 102 pusl., tiražas 300 egz., kaina nepažymėta.

Moterų Dirva — L.R.K. Moterų Sąjungos leidinys; redaktorė — Mrs. Dale Murray; prenumerata metams — \$2.50 Amerikoje, kitur — \$3.00. Adresas — 3005 N. 124th St., Brookfield, Wis., U.S.A. 53005.

Saltinis — tikiybinės ir tautinės minties žurnalas; leidžia — Sv. Kazimiero Sąjunga ir Tėvai marijonai; redaguoja k. S. Matulis, MIC. Metinė prenumerata \$4.00; adresas: 16 Hound Rd., West Bridgeford, Nottingham NG2 6AH, England.

St. Casimir's Lithuanian Church — lietuvių parapijos Winnipeg'e, Manitoba, klebono **J. Bertašiaus** paruoštas iliustruotas leidinys.

Naujoji viltis — LST korp. "Neo-Lithuania" ir ALTS leidinys; vyr. red. **dr. J. Balys**; administracijos adresas: 7150 So. Spaulding Ave., Chicago, Ill., USA, 60629; numerio kaina — \$4.00.

Slėpiningos novelės — **Robert Louis Stevenson**; vertė — **Povilas Gaučys**; išleido — Rūta; menininkas — **V. O. Virkau**; 248 psl., kaina nepažymėta.

Septynios vienvėsių — **O. V. Milašius**; vertė — **Antanas Vaičiulaitis**; menininkas — **V. O. Virkau**; išleido — Lietuviškos knygos klubas, Chicago 1979; 152 pusl., kaina — \$4.00

Kol esu čia — **Jurgis Jankus**; išleido — Lietuviškos knygos klubas; menininkė — **Rūta Čepaitytė-Rygeliene**; 376 pusl., kaina — \$8.00.

Tikrasis Keturakis ir jo raštai; paruošė — **Birutė Vilkutaitytė-Gedvilienė**; išleido Keturakio dukros ir sūnūs, Cleveland, Ohio, 1979; 322 pusl., kaina — \$10.00; aplankai ir užsklandos dail. **Birutės Vilkutaitytės-Gedvilienės**; iliustruotas istorinėmis nuotraukomis ir dokumentais leidinys.

* * *

"Moters" žurnalo loterija įvyko gegužės 25 d. Toronte. LK Moterų Dr-jos Prisikėlimo par. skyriaus susirinkimo metu loteriją pravedė "Moters" žurnalo red. N. Kulpavičienė, laiminguosius bilietus ištraukė LKM Dr-jos c.v. pirm. dr. O. Gustainienė. Laimėjo nr. 3959 (A. Kižienė iš Čikagos) — Galdiko aliejinį paveikslą; nr. 0265 (O. Karalius, Baltimorė) — dail. Viesulo grafiką; nr. 1741 (J. Matulionienė, Sturgis, Mich.) — knyga "Lietuvių šeimos tradicijos"; nr. 4309 (V. Anysienė, Toronto) — knyga "Lietuvių šeimos tradicijos".

P. DAMIJONAI-TIENE

JUOSTOS

Skaitlytojai dažnai prašo įdėti juostų raštų. Gražiausių tautinių juostų yra A. Tamošaičio knygoje "Tautiniai rūbai ir jų raštai" 1968 m. leidinys.

ANTANO IR ANASTAZIJOS
TAMOŠAIČIŲ
KNYGA

"LITHUANIAN NATIONAL COSTUME"

GAŽIAUSIA DOVANA
VISIEMS!

Gaunama pas knygos
platintojus.

JURNALUI AUKOJO:

Sietynas — Lietuvių pensininkų žurnalas; leidžia Hamiltono Lietuvių Pensininkų klubas; redaguoja — **P. Enskaitis**; administruoja — **A. Mingėla**; adresas: "Sietynas" P.O. Box 1046, Hamilton, Ont. Canada, L8N 8R4; prenumerata metams — \$4.00.

Gyvūnų Sodyba (zoo) — **Balė Vainorytė**; Jaunimo Bibliotekos leidinys, R.N. 34; tiražas 500 egz.; 24 pusl.; kaina nepažymėta; dailininkas — **Vyčius**. Labai daili, eiliuota ir gražiai iliustruota knygelė mūsų mažiesiems skaitytojams.

Lietuvių Dienos — mėnesinis lietuvių kultūros ir visuomenės gyvenimo žurnalas, lietuvių ir anglų kalbomis; redaguoja redakcinė kolegija; adresas: 4364 Sunset Blvd., Hollywood, Calif., 90029, USA; prenumerata metams — \$15.00.

Eglutė — iliustruotas vaikų žurnalas; redaguoja ir leidžia N.P.M. Sersys, Putname; išeina kas mėnesį, metinė prenumerata \$7.00; adresas: **Eglutė** — Immaculate Conception Convent, Putnam, Conn., U.S.A. 06260.

Šv. Pranciškaus Varpelis — mėnesinis religinio-patriotinio turinio laikraštis; leidžia T. T. Pranciškonai; redaktorius — T. V. Gidžiūnas, O.F.M.; metinė prenumerata — \$4.00; adresas: Franciscan Fathers, Kennebunkport, Me. 04046, USA.

Skautų Aidas — jaunimo žurnalas — oficialus Lietuvių Skautų S-gos organas; vyr. redaktorė — v.s. S. Jeliūnienė, 6111 So. California Ave., Chicago, Ill., 60629; administratorius — s. A. Orentas, 6842 So. Campbell Ave., Chicago, Ill. 60629; mėnesinis — iliustruotas leidinys (išskiriant liepos ir rugpjūčio mėn.); prenumerata metams — \$5.00.

Laiškai Lietuviams — Tėvų jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas; redaktorius J. Vaišnys, SJ; adresas — 2345 West 56th Street, Chicago, Ill. 60636, USA; prenumerata metams — \$6.00.

Krivulė — leidžia Vakarų Europos Lietuvių Sielovada; redaguoja — k. P. Celiešius; adresas — Kirchenstr. 5, 8939 Bad Woerishofen, W. Germany.

* * *

LŽ S-gos Daužvardžio fondas paskirstė premijas jauniems žurnalistams: \$100.00 — Linas Rimkus; \$75.00 — Agnė Katiliškytė, Linas Kojelis, Vida Šlepetytė, Ona Virbickaitė ir mažesnes premijas kitiems.

\$100.00 — Katalikių Moterų Draugija, Mississauga, Ont., \$25.00 — Skučienė M., Toronto, Ont.; \$17.00 — Buškutė G., Chicago, Ill.; \$10.00 — Penčylienė M., Downers Grove, Ill., Valiūnienė V., Chicago, Ill.; \$8.00 — Budnikienė J., Toronto, Ont., Gečienė M., Toronto, Ont., Gečienė S., Toronto, Ont., Žemaitienė I., Islington Ont.; \$7.00 — Bužinskienė B., Chicago, Ill.; \$5.00 — Kasputienė E., Warren, Mich., Krivickienė G., Glendale, Md., Metrikienė O., Woodland, Calif., Ramūnienė M., Ottawa, Ont., Sakienė A., Buffalo, N.Y., Vytienė L., Tillsonburg, Ont.; \$4.00 — Astravičienė N., Calgary, Alta., Ažubaliene G., Danville, Ill., Palilionienė E., Cicero, Ill., Sutkuvienė A., Homewood, Ill.; \$3.00 — Baltuonienė J., La Salle, Que., Bitlerienė S., Detroit, Mich., Blynienė E., Santa Monica, Calif., Daukys P., Kensington, Australia, Dėdinienė E., Brooklyn, N.Y., Gudienė V., Chicago, Ill., Juozaitienė J., Hamilton, Ont., Kaminskienė K., Toronto, Ont., Kriaučiūnienė S., Highland, Ind., Poderienė A., Southfield, Mich., Povilaitienė A., Great Neck, N.Y., Radzivanienė A., Richmond Hill, N.Y., Šimukėnaitė B., Grand Rapids, Mich., Stravinskienė Z., Toronto, Ont.; \$2.00 — Balčiūnienė M., Woodhaven, N.Y., Baliūnienė A., Winnipeg, Man., Balynienė V., Dearborn Hts., Mich., Breichmanienė G., Dundas, Ont., Bungardienė A., Hamilton, Ont., Butkevičienė S., Oshawa, Ont., Česnienė M., Worcester, Mass., Dulskienė A., Palos Heights, Ill., Gaurienė A., Shawbridge, Que., Girčienė M., Toronto, Ont., Gverzdienė M., St. Catharines, Ont., Jančiauskienė S., Brackton, Mass., Jonaitienė O., Weston, Ont., Juzėmierė E., Oakville, Ont., Kundrotienė V., Pigeon, Mich., Kuzmienė P., London, Ont., Miniotienė S., Toronto, Ont., Norkienė M., Toronto, Ont., Pustelnikienė G., Chicago, Ill., Regina D., Toronto, Ont., Rutkauskienė A., Winnipeg, Man., Šapkienė V., Edmonton, Alta., Šeirienė E., Hamilton, Ont., Šileikienė J., Toronto, Ont., Šližienė N., Dearborn, Mich., Sriubickienė J., Toronto, Ont., Škučienė S., Montreal, Que., Stankaitienė M., Delhi, Ont., Statkienė G., Caracas, Venezuela, Švambarienė S., Heidelberg, Australia, Uksienė M., Pasadena, Calif., Ulozienė S., Islington, Ont., Vasiliauskienė O., Woodhaven, N.Y., Viršukvienė K., W. Palm Beach, Fla., Žaldokienė A., Calgary, Alta., Žemaitienė M., Toronto, Ont.

GARBĖS PRENUMERATOS:

Adomaitienė O., Canandaigua, N.Y., Anyšienė V., Toronto, Ont., Antanaitienė A., Chicago, Ill., Aperavičienė A., Toronto, Ont., Bačkienė O., Washington, D.C., Bajalienė D., Newcastle, Australia, Bajorūnienė M., Southfield, Mich., Bakšienė M., Chicago, Ill., Baltuonierė J., La Salle, Que., Barienė R., Bridgeport, Conn., Barienė M., Chicago, Ill., Barisnė E., Tecumseh, Ont., Bartninkaitienė O., Tecumseh, Ont., Bartninkaitienė V., Toronto, Ont., Batisa B., Brackton, Mass., Batūrienė D., Toronto, Ont., Bersėnienė E., Welland, Ont., Bieliūnienė V., Macaray, Venezuela, Biliūnienė J., Centerville, Mass., Biskienė I., Downers Grove, Ill., Blynienė E., Santa Monika, Calif., Budnikienė J., Toronto, Ont., Budrionienė A., Crete, Ill., Bukšienė A., Omaha, Nebr., Bužinskienė B., Chicago, Ill., Černiuvienė F., Chicago, Ill., Čypienė B., Rochester, N.Y., Daldindienė V., Toronto, Ont., Dambriūnienė E., Brentwood, Md., Danisevičiūtė O., Woodhaven, N.Y., Dėdinienė E., Brooklyn, N.Y., Dietrich, E., Elizabeth, N.J., Dlugauskienė V., N. Britain,

Conn., Dovidaitienė O., Los Angeles, Calif., Dulksnienė A., Chicago, Ill., Dragūnienė D., Philadelphia, Pa., Garkūnienė M., Dundas, Ont., Gečienė M., Toronto, Ont., Gečienė S., Toronto, Ont., Girdžiūnienė S., Union Pier, Mich., Gotceitienė E., Toronto, Ont., Gradinskienė O., Chicago, Ill., Gražulienė T., Toronto, Ont., Grigaitienė J., Mitcham, Australia, Grigaliūnienė S., Forest Park, Ill., Grigelienė A., St. Leonard, Que., Griškienienė E., Toronto, Ont., Gudienė V., Chicago, Ill., Gudienė E., Mississauga, Ont., Gylienė A., Olympia, Wash., Gverzdienė M., St. Catharines, Ont., Jakutienė P., Dorchester, Mass., Jančiauskienė A., Geelong, Australia, Janonienė M., Brackton, Mass., Juozaitienė J., Hamilton, Ont., Juozapavičienė B., Chicago, Ill., Kaminskienė K., Toronto, Ont., Kapocienė M., Dorchester, Mass., Kastantienė A., Chicago, Ill., Kazlauskienė G., Waterbury, Conn., Kisieliene S., Cicero, Ill., Kirvaitienė O., Toronto, Ont., Kižienė A., Chicago, Ill., Korsakienė A., Miami, Fla., Kriaučiūnienė S., Highland, Ind., Kriaučiūnienė M., Putnam, Conn., Krikščiūnienė E., Willoughdale, Ont., Kubilienė V., Ottawa, Ont., Kumeša P., Worcester, Mass., Labuckienė J., Val Caron, Ont., Lendraitienė M., Boston, Mass., Lesevičiūtė B., Chicago, Ill., Leverienė V., Toronto, Ont., Liaudinskienė B., Detroit, Mich., Lingienė M., Perth, Australia, Liūbartienė S., Phoenix, Ariz., Lukošienė P., Hamilton, Ont., Martinkienė B., Boston, Mass., Martišauskienė O., Brighton, Mass., Masaitienė B., La Mirada, Calif., Masaitienė E., Havre de Grace, Md., Mašalienė A., Weston, Ont., Meiliūnienė A., Peakhurst, Australia, Mendai-kienė V., Portland, Oregon, Mitalienė O., Toronto, Ont., Nelsienė E., Fullerton, Calif., Ožbergaitė L., Toronto, Ont., Paulauskienė O., Eiconsin Dells, Wisc., Petrauskienė J., N. Chicago, Ill., Petrikonienė E., Woodhaven, N.Y., Petronienė R., Boston, Mass., Petrušaitienė S., Racine, Wisc., Pilipavičienė A., Juno Beach, Fla., Pliskaitienė P., Newark, N.J., Pliuskonienė K., Philadelphia, Pa., Poderienė A., Southfield, Mich., Povilaitienė A., Great Neck, N.Y., Preibienė N., Toronto, Ont., Radzivanienė A., Richmond Hill, N.Y., Ramanauskaitė A., Hobert, Australia, Ramūnienė M., Ottawa, Ont., Rasutienė A., Chicago, Ill., Raugienė M., Delran, N.J., Rimienė A., Chicago, Ill., Rimkienė M., Vittoria, Ont., Rimkevičienė A., Chicago, Ill., Rudokienė B., Tillsonburg, Ont., Rumbaitienė J., Lakewood, Colo., Rūta O., Chicago, Ill., Šaltienė A., Phelpsston, Ont., Salučkienė M., Rockford, Ill., Sekmokienė I., Chicago, Ill., Šetikiene A., St. Catharines, Ont., Šiaučiūnienė M., Tasmania, Australia, Šimkienė M., Surfside, Fla., Šimukėnaitė B., Grand Rapids, Mich., Sirutienė G., Santa Monica, Calif., Skardienė E., Sault Ste. Marie, Ont., Skučienė S., Montreal, Que., Šlapelienė K., Euclid, Ohio, Šlekienė K., Toronto, Ont., Šliažienė A., Chicago, Ill., Špaukauskienė G., Dearborn Hth., Mich., Stanaitienė J., Hamilton, Ont., Starkutienė K., Toronto, Ont., Stirbienė J., Jenkintown, Pa., Stirbienė P., N. Britain, Conn., Stugienė V., Evanston, Ill., Šulaitienė A., La Grange, Park, Ill., Surkan V., Penticton, B.C., Švambarienė S., Heidelberg, Australia, Tamošiūnienė B., Chicago, Ill., Tonkūnienė O., Waterbury, Conn., Ulpienė I., Dochester, Mass., Urnevičienė A., N. Adelaide, Australia, Vaičiaitienė S., Toronto, Ont., Vaičiūgienė V., Dorchester Mass., Valiūnienė V., Chicago, Ill., Valiūskienė K., M. Barrington, R.I., Vedegienė T., Cleveland, Ohio, Velioniškienė P., Ainslie, Australia, Vyšniauskienė G., Toronto, Ont., Žemaitienė I., Islington, Ont., Žilienė A., Islington, Ont., Žilionienė A., Cleveland, Ohio.